

Izdaja: Delovni kolektiv Tekstilne industrije Tiskanina-Inteks, Kranj — Odg. urednik: P. Gunčar — Ured. odb.: Anton Miklavčič, inž. Alenka Korče, Lea Mikias, Pavla Konc, Francka Zupanc, Vili Zirkebach, Ivan Mauser, Ivan Rebolj, Janko Zupan, Ivo Jereb, Tine Rojina, inž. Franc Indihar, Boris Perot, Katarina Lupša, Anica Lokar — Telefon: 2881-84 — Tisk: CP »Gorenjski tisk«, Kranj

LETO V. 18. SEPTEMBER 1962 ST. 9

LIST TEKSTILNE INDUSTRIJE TISKANINA-INTEKS KRANJ

Kako smo gospodarili v prvem polletju

IZVLEČKI IZ POSLOVNEGA POROČILA ZA PRVO POLLETJE 1962

Čeprav je poročilo dokaj obsežno, je vendar potrebno, da ga skoraj v celoti objavimo, ker najbolj nazorno prikazuje delo kolektiva v prvem polletju tega leta (deloma tudi v primerjavi z istim obdobjem leta 1961!).

IZVRŠITEV PROIZVODNEGA PLANA PO KOLIČINI IN VREDNOSTI

Ze smo podrobneje pisali o količinski izvršitvi polletnega plana, pa bi zato tokrat navedli samo procent izpolnitve v m², ki znaša 96,4 %, po vrednosti pa 92,8 %.

Ti odstotki povedo, da postavljeni proizvodni plan nismo ugodno izpolnili. Ta primanjkljaj proizvodnje je nastal pri preji v predilnici I in pri tkaninah. Vzroki so objektivni, saj so nastopili v predilnici zaradi zakasnelega investiranja prejšnjih strojev in ozkega grla na mikalnikih. Zaradi zavrnitve naše prošnje za nabavo 26 manjkajočih mikalnikov iz Vzhodne Nemčije, nastaja nepotrebna in nepopravljiva škoda v proizvodnji preje tako po količini kot po kakovosti. (Plan preje za prvo polletje znaša: mikana in česana preja 96,1 % ef. kg!). Proizvodni plan tkanin smo sicer v tekočih metrih dosegli (100,4), ne pa v m² in vrednostno, kot kažeta omenjeni številki v odstotkih. Vzrokov je več, in to: spremenjeni asortiment, ki so ga narekovanje izvozne prilike, nepopolni stroj-

ni park za izdelavo širokih tkanin itd. Zaradi nezanimanja za široke tkanine na domačem trgu smo bili celo prisiljeni izdelati znatno večje količine cicev, kot smo jih planirali, kar gre seveda na račun kvalitetnejših tkanin.

Prizadeti obratni delavski sveti, obratovodstva in komercialni odd. bodo morali v drugem polletju pokazati vso prizadevnost in iznajdljivost, če bodo hoteli do kraja leta nadoknaditi ves primanjkljaj in tako izvršiti proizvodni plan po vseh pokazateljih.

RAZUMLJIVO PA JE, DA JE V PRVI VRSTI TREBA DOBITI MANJKAJOČIH 26 MIKALNIKOV, BREZ KATERIH NI NITI KOLIČINSKEGA PLANA NITI DOBRE KVALITETE PREJE. BREZ KVALITETNE PREJE PA TUDI NI MŹNO PRIČAKOVATI KVALITETNIH TKANIN, KI BI ODGOVARJALE INOZEMSKIM TRŽIŠČEM.

Ostvaritev družbenega plana

Postavljeni družbeni plan podjetja po glavnih elementih cene je podjetje izpolnilo le z 80,2 odstotka, kar brez dvoma narekuje

precejšnjo zaskrbljenost. (Zakaj je ta odstotek tako nizek, pa je razvidno iz ostalih poglavij.)

Doseganje storilnosti

Primerjalna analiza storilnosti med lanskim in letošnjim prvim polletjem pravi, da se je storilnost letos dvignila za 5,5 %. Ti uspehi se še nadalje izboljšujejo in povečujejo upanje, da bo zaključek poslovnega leta končno le boljši, kot trenutno izgleda.

Vzroki večje storilnosti so v zadovoljivem načinu razdeljevanja osebnih dohodkov na raznih delovnih mestih in v nekaterih določenih ukrepih v razporejanju delovne sile.

RENTABILNOST IN EKONOMIČNOST POSLOVANJA

Če primerjamo te pojme v prvem polletju lani in letos dobimo velike padec, in sicer pri rentabilnosti za 40 odstotkov in pri ekonomičnosti za 25 odstotkov. Vzroki so: zelo močne podražitve reprodukcijskega materiala, slaba prodaja, sorazmerno velike zaloge gotovih izdelkov in nedovršene proizvodnje v tem letu ter končno spremembe gospodarskih predpisov.

OBRAČUNANI IN IZPLAČANI OSEBNI DOHODKI

V prvem polletju tega leta smo obračunali in izplačali sledeče osebne dohodke:

Osebnih dohodki iz čistega dohodka: (Vrednost v 1000 dinarjih!)		
Osebnih dohodki za redno delo	833.540	
Dodatek za nadurno in nedeljsko delo	6.138	
Dodatek za nočno delo	17.989	
Nad. za letni odmor in drž. praznike	43.589	
Nad. za zastoje pri delu	5.303	
Izredni dopusti do sedem dni	821	
Razni ostali osebni dohodki	23.496	
Honorarji raznih sodelavcev	785	
Skupaj	931.661	
7% - prispevki na oseb. dohodke	65.216	996.877

Osebnih izdatki v breme mat. stroškov:

Dnevnice do predpisane višine	824	
Nadomestilo za ločeno življenje	67	
Nagrade vajencem	2.113	
Bolezni za prvih 7 dni	4.682	
Prevozi na delo	17.973	
Plačila za začasno delo	87	
Nagrade študentom na praksi	64	25.810
		1.022.687

Obračunani osebni dohodki:

V prvem polletju tega leta je obračunani obseg vloženih investicij takšen:

	Ekonomske enote	Ostali izdatki oseb. doh.	Skupni oseb. doh.
Brutto - kosmati oseb. doh. - 107%	918.274	49.338	967.612
Kosmati osebni dohodki - 100%	858.200	46.110	904.310
Cisti osebni dohodki - 60,75%	521.356	28.012	549.368
Povprečno število zaposlenih: po spisku 3.307 na mestu 3.113			

Obračunani mesečni čisti osebni dohodki na povprečno zaposlenega:

- po spisku	26.280	1.410	27.690
- na mestu	27.910	1.500	29.410

IZVRŠITVE PLANOV ZA AVGUST

Predil. I: 136,4 % v ef. kg	Oplem. I: 96,2 % v tm
II: 103,0 % v ef. kg	91,7 % v m ²
Tkalnica I: 117,1 % v tm	II: 110,1 % v tm
II: 97,3 % v tm	110,7 % v m ²

Splošna situacija je

Dosežene rezultate gospodarskega poslovanja v prvem polletju tega leta ne moremo oceniti kot ugodne. Postavljene proizvodne naloge niso bile izvršene zadovoljivo. Slabi izpolnitvi plana po obsegu in asortimentu so botrovali predvsem objektivni razlogi, in to: popolna negotovost in določene pomanjkljivosti pri oskrbovanju podjetja, narekovano s splošnimi prilikami in prakso v deviz-

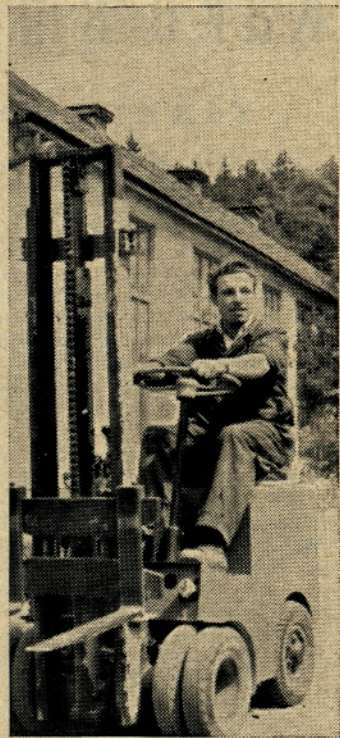
nem poslovanju, izpad določene dopolnilne strojne opreme iz uvoza (mikalniki, široki emulzirni stroj, specialni kalander in poizkusni tiskarski stroj) zaradi odklonilnega stališča in nerazumevanja Zveznega sekretariata za industrijo, zakasnitev nekaterih že začeti investicij (avtomatske stavbe) zaradi tehničnih in deviznih zaprek in končno neuravnovešenost domačega tekstilnega tržišča, ki ni dopuščala, brez praktično izgubljenih rizikov, finalizirati razne vrste proizvodnje. Popuščanje v sami kvaliteti proizvodov pa je večidel potrebno pripisati bolj subjektivnim razlogom.

Investicijsko dejavnost in razna dela na investicijskem vzdrževanju podjetja ni moglo razviti po planu, ker je to preprečil Zvezni sekretariat in pa vseskozi kritično pomanjkanje denarnih sredstev, zaradi česar je podjetje moralo koristiti sredstva lastnih skladov za spretno preprečevanje težav v rednem poslovanju.

V zadnjem času je opaziti pri bankah določeno voljo pomagati podjetjem iz teh zagat, saj pri starih in iztrošenih kot je naše, pomeni takšno stanje nazadovanje v razvoju in huđe gospodarske posledice za daljše obdobje.

Investiranje v družbeni standard, s poudarkom na stanovanjski izgradnji, poteka zadovoljivo, vendar pa bodo med letom potrebne določene omejitve, ki jih bodo narekovale določene tehnične ovire in pomanjkanje denarnih sredstev sklada skupne porabe, zaradi povečane blokade za obvezne rezerve ter izpada predvidenih in potrebnih stanovanjskih kreditov.

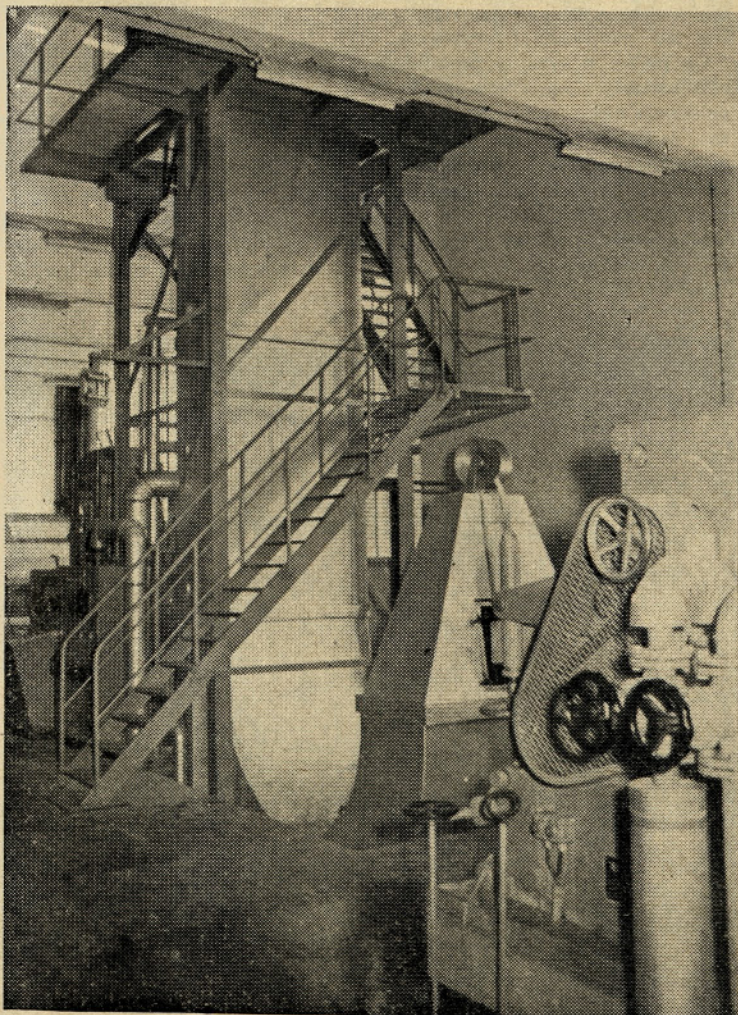
Prodaja se sicer zboljšuje, vendar bo treba uporabiti vse sile in mnogo iznajdljivosti, če bomo hoteli vsaj zadovoljivo zaključiti tekoče leto. Izgledi za izvršitev planiranega izvoza so slabi, kot rečeno predvsem zaradi onemogočene nabave nujno potrebne dodatne strojne opreme, in pa zato, ker so nastali problematični zapleti okoli izvoza v Zahodno Nemčijo, ki lahko povzročijo iz-

Delo s transportnim dvigalom — viličarjem — je težko in odgovorno

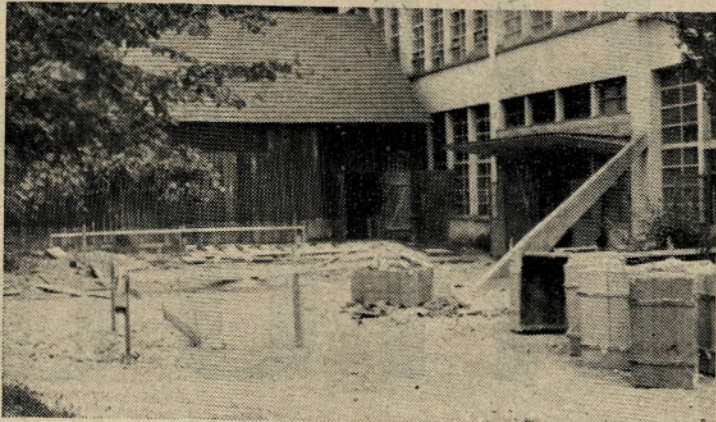
DELOVNA SILA

Okrog delovne sile ni bilo posebnih problemov. Fluktuacija se ni povečala, izostanki pa so se celo znižali.

Najvažnejši del nove belilnice v obratu I je tako imenovani škorenj

(Dalje na 2. str.)

Pred predilnico II urejujejo cesto, ki do sedaj še ni bila asfaltirana

Takole je potekala nabava

Poslovanje nabave je bilo v prvem polletju dokaj kritično, posebno preskrba z bombažem in z reprodukcijskim materialom iz uvoza. Zaradi zakasnitve ameriške pomoči je moralo podjetje kupovati bombaž vseh mogočih in nemogočih vrst in kvalitet, da ni prišlo do resnejšega zastoja v proizvodnji. Kot kontingentirano surovino nam je tudi Matres dajal določeno vrsto egiptovskega bombaža, ki je zaradi asfaltnih primesi za normalno proizvodnjo neuporaben. Razumljivo je, da

nam je ta bombaž povzročil težave in reklamacije inzomskih kupcev. Poleg tega je Matres, kot popoln absolutist in monopolist v razdeljevanju kontingiranih surovin, tudi sam še posebej ustvarjal razne nepotrebne težave pri nabavi bombaža. Tudi domače stanično vlakno iz Loznice še vedno ne ustreza kvaliteti in asortimentu, kar se je opazilo tudi pri kvaliteti izdelkov. Zelo težke in na trenutke celo nemogoče razmere vladajo pri nabavi reprodukcijskega materiala,

Kako smo gospodarili v prvem polletju

FINANČNO POSLOVANJE

V začetku leta 1960 je naše podjetje v sodelovanju z Narodno banko v Kranju stabiliziralo svoja obratna oziroma denarna sredstva za redno poslovanje, vendar pa je bilo to stanje zelo kratkotrajno, ker je z letom 1961 stopil v veljavo nov gospodarski sistem, ki je med ostalim prinesel novo dispartiteto dinarja, s tem pa splošno krepko podražitev reprodukcijskega materiala, znatno podaljšanje obdobja finansiranja deviznih sredstev in vsiljeno plačevanje vnaprej za osnovne surovine. V letošnjem letu so se temu pridružile še: precejšnja negotovost v oskrbovanju, izdatne objektivne težave v proizvodnem procesu in končno hude ovire in neuravnovešenosti v prodaji predvsem na domačem tržišču. Vse to je zahtevalo znatno povečanje finančnih sredstev, ki pa jih je banka lahko nudila le v določenem obsegu, tako da je podjetje bilo vseskozi v največji finančni stiski in v presledkih skoraj polovico vsega časa blokirano. Kljub najetim občasnim obratnim kreditom v skupni višini okrog milijarde dinarjev je moralo podjetje za preprečevanje težav in izpadov v proizvodnji večidel angažirati tudi lastna sredstva, ki so sicer bila namenjena za normalno vzdrževanje, obnovo in razvoj svojih produkcijskih sredstev, kar pomeni za naše zastarelo in iztrošeno podjetje, ki je po sili razmer šele v zadnjem času uspelo izvesti nekaj najpotrebnih rekonstrukcij s pomočjo bančnih posojil, gospodarsko krizo in nazadovanje v razvoju s posledicami na daljše razdobje.

Povprečna vezava terjatev do kupcev v prvem polletju je zna-

šala 29 dni, kar pomeni, da se je še gibala v rednem okviru postavljenega normativa. Na splošno s klienti nismo imeli — razen nekaj manj pomembnih primerov — posebnih težav. Svoje obveznosti do družbene skupnosti in dobaviteljev je podjetje skušalo vedno v redu in pravočasno poravnati, kolikor so to dopuščale denarne razmere.

Medtem ko pomeni obračunani celotni dohodek po računih, kakor je bilo že v začetku navedeno, 80,2 % ostvaritve družbenega plana, predstavlja plačani celotni dohodek, to je po novih gospodarskih predpisih celotni dohodek za razdelitev, le 74,2 % družbenega plana. Na račun neplačane realizacije je torej zadržanega okoli 6,5 % po računih obračunana celotnega dohodka.

Ob priliki prikaza delitve celotnega dohodka moramo opozoriti na dejstvo, da zadnje čase očitajo mnogi forumi tekstilni industriji, da dela kar s 25 % stopnje dohodka, medtem ko dela tekstilna industrija na zahodu le z 10 % stopnjo dobička. Pri tem moramo poudariti, da se ne more istovetiti našega pojma dohodka z vključenimi osebnimi dohodki s pojmom dobička na zahodu brez vključenih plač oziroma mezd. Po tem kriteriju je pri nas le 8 % stopnja dobička, od česar poberejo razni prispevki družbeni skupnosti tri četrtni, preostala ena četrtnina pa gre večji del za odplačilo anuitete za obratna sredstva. Tako praktično ne ostane podjetju veliko.

Če ocenimo doseženi ostanek sredstev za razne prispevke in sklade s perspektive vsega leta, smemo računati na približno 190 milijonov prostih lastnih skladov

podjetja, od katerih bi pobrale anuitete za obratna sredstva in za do sedaj najete stanovanjske kredite ter predpisana blokacija za obvezne rezerve vsa sredstva tako, da v prihodnjem letu praktično ne bo razpoložljivih sredstev za kake druge potrebe.

PRODAJA IN IZVOZ

Prodaja na domačem tržišču je bila slaba, kljub prizadevanju prodajalnega oddelka. Vzroki slabe prodaje so bili naslednji: izmišljena propaganda o spremembi višine prometnega davka in s tem zvezano znižanje cen tekstilnim izdelkom, znatno znižanje kupne moči prebivalstva zaradi močne podražitve prehrane, gospodarski predpisi o tekočem plačevanju faktur oziroma obveznosti, premik sezone prodaje zaradi slabega in hladnega vremena in končno delni uvoz bombažnih tiskanih tkanin, ki so v bistvu domači masovni tekstilni izdelki.

Skupno smo v prvem polletju prodali na domačem trgu in iz-

vozili po količini komaj 85,3 % ostvarjene proizvodnje ali po vrednosti 84,2 %. Posledica tega so znatno večje zaloge gotovih izdelkov kot smo jih imeli v začetku leta. Težko vprašanje predstavlja izvzq, saj znašajo naše zadolžitve po Komiteju za zunanjo trgovino kar 7 milijonov m² tkanin, medtem ko imamo s pogodbami trenutno pokritih šele 6 milijonov in še tu je okoli 2 milijona sklenjenih pogodb z Zahodno Nemčijo zelo problematično zaradi nerazumljivega stališča naših zunanjetrgovinskih organov. V prvem polletju smo tako izvozili le 31 % planirane količine, in to v naslednje države: Zahodno Nemčijo, Irak, Gvinejo, Švedsko in nekaj v ostale zahodnoevropske države. V zadnjem času so nam republiški forumi to letno izvozno kvoto še povečali na 8,5 milijonov m² tkanin, kar bo seveda možno izpolniti le ob izredno ugodnih pogojih, ki jih pa skoraj ne moremo pričakovati, če bodo pogodbe z Zahodno Nemčijo odpadle.

Splošna situacija je

(Dalje s 1. str.)

gubo tega težko pridobljenega tržišča.

Ne smemo pozabiti, da je izpolnitev izvoznih obveznosti za naše podjetje zelo zelo važna, ker smo z njimi vezani tudi pri Jugobanki na račun najetih deviznih kreditov za rekonstrukcijo oplemenitnice in tkalnice. Če pri vseh teh problemih omenimo še skoraj nevzdržno situacijo pri nabavi reprodukcijskega materiala iz uvoza, ki ga zaradi Narodne banke dobimo včasih šele po enem letu, medtem ko ga nujno potrebujemo takoj, potem je razumljivo, da je vprašanje izvrševanja izvoznih obveznosti v rokih več kot problematično.

Pa še tole! V letošnjem letu je podjetje dobilo devizni kontingent za uvoz reprodukcijskega materiala komaj v višini 48 % tistega, ki je bil porabljen za proizvodnjo v letu 1960, se pravi, komaj polovico takratnih sredstev, kljub količinsko in kakovostno povečani proizvodnji. Prav je, da se z devizami varčuje, vendar ne tako, da se primora podjetje, da dokončno izčrpa vse zaloge tega materiala, kar povzroča kritično osiromašenje proizvodnje.

Zato ni čudno, če imamo na eni strani skoraj prazne zaloge surovin in drugega strateškega materiala na drugi strani pa prevelike zaloge surovega blaga in gotovih izdelkov.

Če k tem težavam in problemom prištejemo še težko finančno poslovanje, ki je bilo vseskozi pod pritiskom pomanjkanja denarnih sredstev, če dalje upoštevamo, da letos ne bo več sorazmerno ugodnih pogojev, ki so lani omogočili doseči primeren dohodek podjetja, potem je jasno, da bodo sredstva prostih skladov zelo pičila, da bodo komaj zadoštovala za kritje anuitet za obratna sredstva in za stanovanjske kredite ter predpisane obveznosti. Vprašanje nadaljnega razvijanja

ZALOGE

Omenili smo že, da je bila prodaja v prvem polletju slaba pa je zato razumljivo, da so zaloge gotovega blaga narasle preko postavljenega normativa. Zaradi predvidenega izvoza v bližnji prihodnosti se bo stanje sicer izboljšalo, bodo pa zaloge še vedno večje kot običajno.

Problem predstavljajo tudi normalne zaloge nedovršene proizvodnje, in sicer surovega blaga v skladišču in manipulaciji ter polizdelkov — preje. Po grobih ocenitvah so zaloge nedovršene proizvodnje previsoke za približno 1 milijon metrov surovega blaga in za okoli 100 ton preje. Večina prevelikih zalog surovega blaga gre predvsem na račun negotovih in neuravnovešenih komercialnih razmer na domačem tržišču, ker je še vedno boljše imeti na zalogi surovo blago z možnostjo primerne končne obdelave kot pa gotove izdelke z zastarelimi deseni in podobno.

Posebne težave imamo pri plemenitju širokih tkanin in to zaradi nerazumevanja Zveznega sekretariata za industrijo, ki nam je zavrnil uvoz dopolnitvene opreme v ta namen.

Visoke zaloge preje so nastale, ker je podjetje hotelo imeti železno rezervo za nemoteno proizvodnjo, posebno izvoznih izdelkov v primeru pomanjkanja bombaža, in pa zato, ker nastopajo določene težave okoli kvalitete preje, in to zopet zaradi odklonitve nabave 26 mikalnikov iz uvoza, s strani Zveznega sekretariata za industrijo.

Po drugi strani pa so znatno pod normativom zaloge surovin, čeprav so že normativi prenizki za okoli 35 %, če upoštevamo, da so bili postavljeni pred leti, ko smo imeli dokaj manjšo proizvodnjo po količini in kvalitetnem asortimentu. Enako kot za osnovne surovine, je kritično stanje tudi za pomožni material, kar je bilo povedano že v sestavku o nabavi.

Iz podatkov sledi, da je podjetje v težkem stanju, predvsem po krivdi zunanjih elementov.

OBRACUN IN DELITEV CELOTNEGA DOHODKA:

Razdelitev celotnega dohodka, ustvarjenega v prvem polletju letošnjega leta na osnovi plačane realizacije, je naslednja:

	Vrednosti v 1000 din	%
Razdelitev celotnega dohodka		
Obračunana prodaja po računih	4.728.588	
Izredni dohodki	2.105	
Skupaj	4.730.673	
Izredni izdatki	3.966	
Obračunani celotni dohodek	4.726.677	
Odbitek za neplačano prodajo	308.522	
Celotni dohodek — za razdelitev	4.418.155	100
Porabljeni material	1.913.303	
Tuje storitve	38.447	
Investicijsko vzdrževanje	246.072	
Amortizacija	109.494	
Razni ostali izdatki	3.950	
Obresti od najetih kreditov	77.188	
Obresti od poslovnega sklada	101.516	
Zavarovalnine	8.199	
Clan. in prisp. združevanja	2.250	
Vodni prispevek	45.000	
Stroški za izobrazbo kadrov	6.988	
Dop. prisp. za socialno zavarovanje	8.825	
Osebn. izdatki materialnega značaja	19.691	
Poslovni stroški	2.580.923	58,5
Nab. vred. prod. mat. in odpad.	63.768	1,5
Prometni davek	662.367	15
Doseženi dohodek	1.111.097	25
— Redni prispevek zvezi	166.665	
— Izredni prispevek zvezi	35.077	
— Zvezni prispevek iz dohodka	18,2 % 201.742	
— Ostanek čistega dohodka	81,8 % 909.355	100
— Pokritje osebnih dohodkov	759.022	83,5
— Ostane za razne prispevke in sklade (družbeno investicijske in lastne podjetja)	150.333	16,5

V navijalnici (tkalnica II) v obratu II

Delo stoje in delo sede iz zdravstvenega stališča

Objavljeni članek je sestavil dr. med. Stanko Lajovec, vodja zdravstvenega sektorja pri zavodu LRS za zdravstveno in tehnično varstvo. Članek je bil objavljen v 7. številki FARMIS, ki je glasilo Farmacijskokemijskega komiteta Slovenije.

Članek je izredno aktualen in zanimiv in upam, da se boste iz njega marsikaj naučili.
Urednik

Znano je, da vsak organ, ki ne dela, polagoma okrne. Mišice, ki delajo, dobijo več krvi, saj tudi rabijo več hrane in se v njih ustvarja več presnovnih produktov, ki jih je treba spraviti v krvni obtok in izločiti iz telesa.

Pri organizaciji dela v industriji bi nam morala biti omenjena fiziološka dejstva vodilo, da zavarujemo zdravje delavcev in da dosežemo ob čim manjšem naporu tem večji učinek.

Ker vemo, da je vsak dolgotrajen prisilni položaj telesa pri delu utrudljivo in zdravju škodljiv, skušamo delo tako organizirati, da bi se položaj telesa pri delu med delovnim časom čim večkrat spremenil in da bi se zaposlili po možnosti vse mišice našega telesa. To načelo je v industriji težko izvesti. Delo je večinoma tako organizirano, kot bi bili delavci del stroja ali stalni del določenega tehnološkega procesa in jih zaradi principa delitve dela uporabljamo le za nekaj delovnih operacij. Ta delitev dela je iz fizioloških razlogov nezaželena, je pa dala take lepe rezultate v ekonomskem pogledu, da se ji skoraj ne moremo odreči.

V industriji delajo delavci ponajveč v stoječem in sedečem položaju, so pa tudi primeri, ko morajo dela opravljati čepi ali sključeni ali kleče, včasih celo leže na trebuhu ali na hrbtu (avtomehanični pod avtomobili). Vsak od teh telesnih položajev ima pri tehnološkem procesu svoje prednosti in večjo ali manjšo upravičenost, v zdravstvenem oziru pa večje ali manjše škodljivosti.

DELO STOJE

Večina starih strojev in naprav ter načinov dela v starih tovarnah je bilo takih, da je moral delavec opravljati delo stoje. Imamo še stare obratovodje in mojestre, ki so še zmeraj mnenja, da se delavec med delom ne sme usesti ali uleči, saj je takšno posedanje ali celo poganjanje videti kot izgubljanje dragocenega delovnega časa. Delo stoje ima pri organizaciji dela, resda, določene prednosti, npr. doseg rok je veliko večji iz stoječega položaja, lahko zelo hitro skočimo v vse smeri in, če je potrebno, uredimo kaj tudi izven delovnega mesta naglo in učinkovito ipd. Vendar pa ima delo stoje z zdravstvenega gledišča toliko pomanjkljivosti, da ga v moderni industriji vse bolj opuščamo in skušamo delo organizirati tako, da ga delavci lahko opravljajo sede.

Delo stoje je že samo po sebi utrudljivo, saj terja že samo vzdrževanje telesa v stoječem položaju, precej energije. Če porabimo, denimo, pri ležanju 100 enot

energije, jih uporabimo za stanje 112, za sedenje pa samo 105. Pri delu stoje so zlasti preobremenjene zatline, hrbtne, ledvene in kolčne mišice ter mišice spodnjih udov.

Mimo naprežanja, ki je potrebno za vzdrževanje telesa v stoječem položaju, dela težave predvsem krvni obtok. Glava in zgornji del telesa dobita relativno manj krvi, v nogah pa je krvi preveč. V venah - žilah dovodnicah - na nogah je krvi toliko, da zaradi krvnega pritiska tanko in slabotno ostenje dovodnic večkrat popusti, se razširi in nabrekne, in so tako razširjene, vijugaste in nabrekle dovodnice zlasti pogosto vidne pod stanjšano kožo na podgolni. Pravimo jim krčne žile. Med delavci, ki delajo stoje, je zelo veliko takih, ki imajo krčne žile. Te niso samo kozmetična napaka, temveč povzročajo tudi neprijetnosti: Noge so težke, pogostokrat otečene, v njih čutimo utrujenost in stalne bolečine. Zaradi slabšega krvnega obtoka se ranice na podgolnih zelo nerade celijo in se iz njih pogostoma razvijejo velike podgolnične razjede. Pri ženah so krčne žile in podgolnične razjede še bolj pogostne kot pri moških, ker imajo žene nasploh slabše razvito vezivno tkivo.

Zaradi dolgotrajnega stanja pri delu se utrudijo tudi majhne mišice na nogah, ki vzdržujejo nožni svod ali obtok. Le-ta začne zaradi tega popustati, hoja je čedalje bolj neokretna, noge postanejo ploske. Ploskonogi ljudje se pri hoji kaj hitro utrudijo, noge jih bole in pogostokrat, zlasti za členki, tudi otečejo.

Zenam povzroča delo stoje pogosto nepravilne lege spolnih organov, predvsem maternice. Spol-

Taki so odtisi nog pri različnih stopnjah ploskih nog

ni organi so pri ženskah elastično vsajeni v medenici in pri dolgotrajnem stoječem položaju vezi, ki so z njimi spolovilja pripeta na okostje medenice, polagoma popustijo, nožnica se povese, maternica pa prevesi navzpred ali navzdol. To lahko povzroča pritisk na sečni mehur in žene morajo zaradi tega pogosto puščati vodo. Če pa maternica pritiska navzdol, ima to lahko za posledico neredno stolico in hude bolečine v križu. Spremenjena lega spolovila povzroči tudi zastoj krvnega obtoka v spolovilih, zaradi česar se pojavlja beli tok, premočne krvavitve ob mesečnem perilu in vnetje maternice. V nosečnosti se te težave zelo povečajo, ker pritiska rastoči plod na ožilje v mali medenici in se zaradi tega odtok krvi po odvodnicah močno poslabša.

Posebno utrudljivo je stanje pretežno na eni nogi, ker so v tem primeru mišice na obremenjeni nogi krčevito stegnjene, kar pomeni zelo močno oviro za krvni obtok. Ta položaj je tudi v naših tovarnah še kar pogosten, posebno pri strojih, ki jih mora delavka uporabljati z nožnim pritiskom na pedal, na primer pri stiskalnicah in izsekovalnicah. Zelo utrudljivo je tudi stanje na manjšem podnožniku ali na preredkih lesenih rešetkah, ki ne dovoljujejo, da bi položaj nog na tleh večkrat spreminjali.

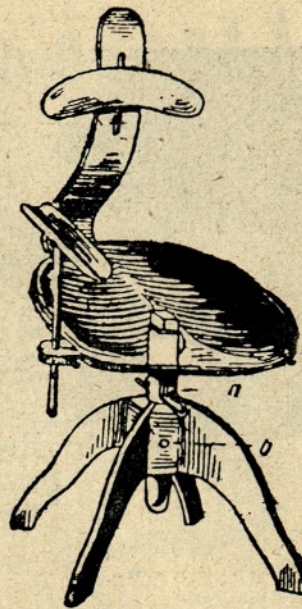
Pri ženah pripomore k težavam pogostoma še nepravilna obutev. Čevlji z visokimi petami obremenijo predvsem sprednji del noge, statika (ravnotežje) se popolnoma spremeni, saj je vse telo magnjeno navzpred. Pretesno obuvalo ne daje dovolj prostora prstom, da bi mogli z njimi gibati in je zato v nogah, zlasti v prstih, krvni obtok zelo oslabljen. V takem obuvalu nas rado zebe, pojavljajo se ozebljine in noge, posebno prsti, se polagoma deformirajo.

DELO SEDE

Zaradi številnih zdravstvenih škodljivosti, ki jih povzroča delo stoje, skušajo delo, posebno v lahki industriji, tako organizirati, da ga delavci lahko opravljajo sede.

Delo sede je manj utrudljivo in tudi manj zdravju škodljivo, ima pa to pomanjkljivost, da je doseg rok pri delu sede manjši in je treba material delavcu na delovno mizo prinašati in izdelke odnašati.

Pa tudi delo sede ni brez vseh nevšečnosti in težav. Če dolgo časa sedimo in se nagibamo nad delovno mizo, se mišičevje na zatilju, na hrbtu in v ledjih kaj hitro utruje. V hrbtu čutimo bolečine, ki ne poenjajo niti po končanem delu. Posebno mlade delavke (šivilje, modistke idr.) so pogosto zaskrbljene zaradi stalnih bolečin v hrbtu in pogostokrat iščejo zdravniško pomoč v strahu, da morebiti niso obolele za jetiko, ker jih med lopaticami neprenehoma poboleva. Pri mladih delavkah polagoma popustijo tudi kosti, vezi in kite, in tiste delavke, ki venomer delajo v sedečem položaju, dobijo tako imenovani okrogli hrbet. Prsni koš, ki pri delu sede pritiska na želodec, jetra in druga prebavila, ovira prebavo in brzkome povzroča ljudem, ki veliko sedijo, tudi razne težave z žolčnim mehurjem, z obstopacijo (zaprtjem) in hemoroidi (zlato žilo). Znano je, da se pri delavkah, ki v nosečnosti veliko sedijo, ob porodu pogosto pretrga presredek. Pri delu sede

Industrijski stol, kot so ga tipizirali v SSSR

je namreč posebno veliko krvi v mali medenici in ob izhodu debelega črevesa, ter je zategadelj tkivop resredka manj čvrsto in elastično.

ABC pojasnjuje

O ZAVAROVANJU (KONEC)

H) Zavarovanje splošne civilne odgovornosti.

S tem zavarovanjem se zavarovanec zavaruje za primer, če bi kaka tretja oseba uveljavljala proti njemu odškodninski zahtevek na podlagi zakonitih določil o civilni odgovornosti. Predmet zavarovanja je torej odgovornost za škodo, osebi, pa bodisi, da gre za smrt, telesno poškodbo oziroma okvaro zdravja neke osebe ali pa za uničenje ali poškodovanje neke stvari. Vendar pa to zavarovanje ne krije obveznosti, ki bi nastale zaradi storitve kakršnegakoli kaznivega dejanja, kakor tudi ne obveznosti, ki nastanejo zaradi kršitve veljavne pogodbe. Zavarovanje krije le tisto odgovornost za povzročeno škodo, ki se v pravi imenuje civilna odgovornost. To bo bolj razumljivo iz nekatero bi mogel zavarovanec povzročiti neki tretji čisto radi popravila vodovoda, pa jame v nočnem času ni osvetlil in zavaroval, tako, da je nekdo padel vanjo in se poškodoval, odgovarja za nastalo škodo. Isto velja v slučaju, če je bil ob popravilu hiše nestrokovnjaško postavljen oder in je prišlo do nezgode; ali pa, če je zaradi slabega vzdrževanja hiše padla s strehe opeka in poškodovala neko osebo ali stvar, oziroma če je v zimskem času padel s strehe snežni plaz.

Pri tem pa moramo ločiti dva različna slučaja. Škoda lahko nastane po krivdi zavarovanca ali pa tudi brez njegove krivde. Če je škoda nastala po krivdi zavarovanca, pravimo, da je škoda zakrivil - v tem primeru gre za subjektivno odgovornost za povzročeno škodo, ki se v pravi imenuje škoda ni zakrivil, to se pravi, da je prišlo do škode brez njegove krivde, pa govorimo o objektivni odgovornosti za nastalo škodo. Splošno načelo je, da mora vsakdo povrniti le tisto škodo, ki jo je zakrivil - to se pravi, kadar gre za primer subjektivne odgovornosti. Pri tem mločimo različne stopnje krivde in sicer: malo malomarnost, veliko malomarnost in maklep. O mali malomarnosti govorimo takrat, kadar se nekdo ni zavedal posledic, ki lahko nastanejo, pa bi se jih moral zavedati, če bi ravnal s potrebno skrbnostjo in previdnostjo. Nekdo npr. skoplje jamo, pa niti ne pomisli na to, da v temi lahko nekdo vanjo pade. O veliki malomarnosti govorimo takrat, kadar se je nekdo sicer zavedal posledic svojega dejanja in je zraven tudi hotel, da slidi, da do njih ne bo prišlo. Nekdo npr. skoplje jamo in je ponoči ne osvetli in zavaruje; zaveda se sicer, da v temi lahko nekdo vanjo pade, vendar pa kljub temu pusti jamo nezavarovano v veri, da v teku noči ne bo nihče hodil tam okrog. O naklepu pa govorimo takrat, kadar se je nekdo zavedal posledic svojega dejanja in je zraven tudi hotel, da te posledice nastopijo. Nekdo npr. skoplje jamo in je ne zavaruje. Dobro ve, da gre vsak večer v temi preko tistega mesta njegov sosed, s katerim ni v dobrih odnosih. Jamo pusti namenoma nezavarovano, ker želi, da bi se ta sosed vanjo prekučil. Pri tem je treba omeniti, da zavarovalnica krije le tako škodo, ki je nastala zaradi male ali velike malomarnosti, dočim ne krije škode, ki bi nastala zaradi naklepnega izvršenega dejanja.

Praviloma se lahko uveljavlja odškodninski zahtevek le, kadar gre za primer subjektivne odgovornosti, to se pravi, kadar je nastala škoda po krivdi (veliki ali mali malomarnosti) neke določene osebe. Le v izjemnih slučajih se lahko uveljavlja odškodninski zahtevek tudi v primerih, kadar ne gre za krivdo določene osebe - to se pravi v slučaju, ko govorimo o takozvani objektivni odgovornosti. Zakonski predpisi določajo, v katerih primerih je nekdo odgovoren za nastalo škodo, čeprav do nje ni prišlo po njegovi krivdi, marveč odgovarja zanj že zgolj zaradi posesti, upravljanja ali kori-

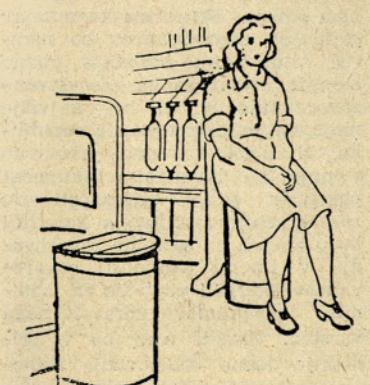
ščenja gotovih predmetov oziroma gotove imovine. Odgovornost za škodo po načelu objektivne odgovornosti nastopa zlasti v slučajih, kadar gre za uporabo nevarnega predmeta npr. avtomobila ter raznih drugih premičnih in delovnih strojev. Lastnik tega predmeta odgovarja za nastalo škodo, čeprav do nje ni prišlo po njegovi krivdi. Odgovornost se lahko reši le v slučaju, če dokaže, da je škoda nastala po krivdi poškodovane osebe same ali pa zaradi višje sile ali dogodka, ki ga lastnik takega predmeta nikakor ni mogel preprečiti.

Podjetje bo torej moralo povrniti škodo, ki bi nastala tretjim osebam v zvezi z uporabo nevarnih predmetov, po načelu objektivne odgovornosti. Poseben primer pa nastopi v slučaju, če gre za obratno nezgodo, to je, če je bila poškodovana oseba, ki je v dotičnem podjetju zaposlena. V naši sodni praksi ni razčiščeno vprašanje, ali odgovarja podjetje delavcu za povzročeno škodo tudi v takem slučaju, kadar je škoda nastala brez krivde podjetja. To se pravi, da ni razčiščeno, ali se morajo uveljaviti odškodninski zahtevki po načelu objektivne odgovornosti.

V primeru, da je do neke nezgode prišlo zaradi opustitve varnostnih ukrepov, je stvar jasna. Podjetje za tako škodo v polni meri odgovarja. Če npr. neki stroj ni bil zavarovan z zaščitno mrežo, čeprav to zahtevajo veljavni predpisi in je zaradi tega prišlo do lažje ali težje telesne poškodbe nekega delavca, bo ta delavec lahko zahteval od podjetja popolno odškodnino za utrpelo škodo. Isto velja v slučaju, če delavec pri delu na strehi ni bil predpisano zavarovan z odrom ali z vrvjo. Dolžnost predpostavljenih starih in je, da pokrenejo vse potrebno, da delavec lahko brez nevarnosti za svoje zdravje in življenje opravlja odrejeno delo; predvsem se morajo izvršiti vsi ukrepi, ki jih za posamezne vrste del predpisujejo veljavni zakonski predpisi. Če se je neko delo opravljalo v nasprotju s temi predpisi oziroma pri nekem delu niso bili izvršeni predpisani higiensko tehnični varnostni ukrepi, bo podjetje za nastalo škodo odgovorno. Izjema bi veljala le v slučaju, če bi nek delavec poškodbo povzročil naklepno - npr. nalašč vtačnil prst med zobata kolesa.

Ce pa je prišlo do slučajne obratne nezgode, ki ni bila posledica opustitve higiensko tehničnih varstvenih ukrepov, to se pravi, če gre za škodo, ki je posledica nesrečnega slučaja, pa podjetje po praksi Zveznega vrhovnega sodišča za škodo ni odgovorno. Po mnenju Zveznega vrhovnega sodišča oseba, ki je zaposlena pri nekem stroju oziroma delu in se pri tem slučajno onesreči, ne more ničesar zahtevati od svojega podjetja - seveda razen pravic iz socialnega zavarovanja (hranarina, zdravljenje, invalidnina itd.). Tako stališče naj bi prispevalo k zmanjšanju števila obratnih nezgod. Dejstvo je namreč, da so obratne nezgode le prepogosto posledica premajhne pazljivosti delavcev, nezadostne previdnosti, zbranosti in discipliniranosti zaposlenih. - dostne previdnosti, zbranosti in discipliniranosti. Pomislimo samo, koliko nezgod je že bilo, ker delavec ni hotel uporabljati zaščitnih sredstev, ki jih je imel na razpolago, ali pa, ker je čistil stroj med obratovanjem, čeprav je vedel, da je to izrecno prepovedano. Znano je tudi, da so manjše obratne nezgode za nekatere osebe in zlasti še ob določenem času naravnost iskane oziroma dobrodošle. Zaradi manjše obratne nezgode je tak delavec par dni v bolniškem staležu, vendar ga poškodovani prst ne ovira, da ne bi doma opravljal raznih del, pomagal pri žetvi, košnji, pripravi drv in podobno. Nasprotno stališče, če bi se priznavali odškodninski zahtevki na podlagi objektivne odgovornosti, bi dajalo tem negativnim pojavom naravnost potuho. Res

(Dalje na zadnji strani)

Počitek na priklopnem sedežu bi bil zelo dobrodošel!

Plaža v novigradskem naselju je velika in udobna, le vstop v morje je nevaren zaradi spolzkih tal

Še o naših počitniških domovih

V podjetju krožijo zadnje čase govorice kako slabo in težko je letovati v našem počitniškem domu v Fiesi in koliko lepše je v Novigradu. V tem članku bom skušal objektivno prikazati razmere v enem in drugem počitniškem domu (naselju), ker ima vsak svoje prednosti pa tudi pomanjkljivosti.

FIESA

Sam dom leži tik ob morju v prijetni okolici blizu sladkovodnega jezera. Plaža je zadovoljiva, le prostora za sončenje primanjkuje, posebno če je plima. Pravijo, da v bližini pomola voda neprijetno diši zaradi kanala, ki je speljan v morje, kar pa ne drži. Poleg doma je jedilnica, ki je sicer udobna, vendar zelo vroča. Sobe so velike in prostorne, oprema pa stara, posebno postelje so slabe in ne nudijo pogojev za potreben počitek. Stranišče je premalo, pa so zato večkrat vrste, če ne pred vrati stranišča pa zanesljivo v sobah. Postrežba in hrana ustrežata

razmeram in pogojem. Le noči so včasih bolj žive in glasne, kar občutiš, če spiš v sobah proti kopnemu.

Prednost Fiese je lep dohod z avtobusom, krajša pot kot v Novigrad in bližina obmorskih mest, kot so: Piran, Portorož, Koper itd. Velika prednost je tudi telefon in bližina zdravnika.

NOVIGRAD

To je naselje, ki obsega preko dvajset različnih hišic. Vse hišice so razvrščene v lepem gozdičku iz pinj (iz družine iglavcev). Od vsake hišice vodi iz kamenitih plošč sestavljena pot vse do morja. Hišice imajo tekočo vodo in vsaka svoje stranišče (velika prednost pred Fieso!), veliko prostora za igranje in za sprehode v okolico ter ves dan prijetno senco in hlad. Jedilnica leži na prostem (pokrita veranda!) in je zato prijetno hladna, predvsem pa ima čudovit razgled na morje. V tem naselju je človek sam svoj gospodar, saj si celo obroke lahko prinese v hišico na verando, kjer

lahko bolj energično nasiti svoje malčke.

Prednosti Novigrada so torej v tem, da imaš na izbiro senco ali pa sonce, da ti ni treba stati v vrsti pred 00, da se ti tudi ni treba preobleči za kosilo, da ti pri kosilu ni vroče kot v savni, da imaš mir pred komarji (okna so namreč zamrežena!) in pred radovednimi sosedi. Tudi hrupa tam ni, le dvakrat tedensko si lahko ogledaš pri sosedu kino. Plaža ima

(Dalje na zadnji strani)

Pa recite, če nisem ljubka (V novigradskem naselju!)

Del jedilnice v Novigradu

Obratne nezgode v obratu I

OBRATNE NESREČE JUNIJA IN JULIJA LETOS

SIMAT IVAN:

DELOVNO MESTO: strojni ključavničar obrat I

VZROK IN OPIS NEZGODE: Nepredvidnost! Ko je tov. Simat brusil vodilec niti, mu je potegnilo vodilec med brusilni kamen in sčatnik, pri tem pa ga je vodilec udaril.

POSLEDICA: poškodba kazalca na desni roki.

IZGUBA: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 18 delovnih dni oz. 144 ur, izguba narodnega dohodka 121.536 dinarjev, podjetje je izplačalo 7533 dinarjev, socialno zavarovanje pa 15.065 dinarjev, skupna izguba za čas njegovega bolovanja 144.132 dinarjev.

PREVENTIVA: Brusiti je treba previdno!

SABOLČEC JOZE:

DELOVNO MESTO: zabičaj zaboj obrat I.

VZROK IN OPIS NEZGODE: Ko je imenovani peljal zaboj na tehnico, mu je spodrsnilo in je padel.

POSLEDICA: poškodbe desne roke.

IZGUBA: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 4 delovne dni oz. 32 ur. Izguba narodnega dohodka 25.920 dinarjev, podjetje je izplačalo 4.236 dinarjev. Skupna izguba za čas njegovega bolovanja 30.156 dinarjev.

PREVENTIVA: Izboljšati delovne pogoje!

FURJAN VINKO:

DELOVNO MESTO: Pregledovalec blaga pri strižnem stroju obrata I.

VZROK IN OPIS NEZGODE: Ko je tov. Furjan pri strižnem stroju pripravljaval material za novi komad, je hotel vreteno urediti tako, da bi vzel iz njega železno palico kot običajno. Ker palica ni šla z lahkoto, jo je hotel udariti ob tla, pri tem se je udaril na nogo.

POSLEDICA: Udarec na prstu leve noge.

IZGUBA V DENARJU IN ČASU: V staležu bolnikov je bil 4 delovne dni oziroma 32 ur, izguba narodnega dohodka 25.920 dinarjev, podjetje je izplačalo 3.747 dinarjev, skupna izguba 29.667 dinarjev.

PREVENTIVA: Več previdnosti!

PUNTIGAM ANTONIJA:

DELOVNO MESTO: Tkalka v obratu I.

VZROK IN OPIS NEZGODE: Pomanjkanje ustreznih izkušenj. Imenovana je hotela ustaviti Picanol stroj, pri tem pa ji je za strojem spodrsnilo. Ujela se je na desno roko in se pri tem poškodovala.

POSLEDICE: Poškodba sredinca desne roke.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bila 27 delovnih dni oz. 216 ur, izguba narodnega dohodka 179.960 dinarjev, podjetje je izplačalo 2.359 dinarjev, socialno zavarovanje pa 18.875 dinarjev.

PREVENTIVA: Več previdnosti!

SILAR STANKO:

DELOVNO MESTO: pomožni škrobilec.

VZROK IN OPIS NEZGODE: Spolzka tla! Imenovani je peljal voziček v skladišče osnovnih valjev, da bi naložil valj za škrobilnico. Med vrati mu je spodrsnilo, pa se je hotel ujeti za vrata. Ker pa so vrata obita s pločvino, se je ranil v prst.

POSLEDICA: vrez prsta na levi roki.

IZGUBA V DENARJU IN ČASU: V staležu bolnikov je bil 8 delovnih dni oziroma 64 ur, izguba narodnega dohodka 51.840 dinarjev, podjetje je izplačalo 5.523 dinarjev, socialno zavarovanje 1.841 dinarjev. Skupna izguba za čas njegovega bolovanja je 59.204 dinarjev.

PREVENTIVA: Urediti transportne prehode!

GASPERSIC LENART:

DELOVNO MESTO: strojni ključavničar - vajenec.

VZROK IN OPIS NEZGODE: vsled nezadostnega znanja! Ko je imenovani vozil obroč, ga je z levo roko odmaknil v levo stran, z desno roko je potegnil prižgano pištolo preko leve roke in se opeknil.

POSLEDICE: Opekline na levi roki.

IZGUBA: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 7 delovnih dni oz. 56 ur - izguba narodnega dohodka 45.360 dinarjev, podjetje mu je izplačalo 1384 dinarjev, socialno zavarovanje pa 231. Skupna izguba za čas njegovega bolovanja 46.975 dinarjev.

PREVENTIVA: Pomanjkanje strokovne izobrazbe! Alič

Kaj želimo doseči s spremembami

Čeprav je ta članek že objavljen v 35. številki Železarja - glasilo kolektiva Železarne Jesenice - ga vendar objavljamo tudi v našem listu, ker vsebuje preprost in dober opis predvidenih sprememb v zdravstvenem zavarovanju, o katerih bomo tudi v našem kolektivu morali že v bližnji prihodnosti vestno razpravljati. Članek je napisal tovariš TINE ŽEN z Jesenic.

Namen reforme obstoječega sistema zdravstvenega zavarovanja je dvojen: prvič, spremeniti in izboljšati sedanje osnove, in drugič, dopolniti sistem z novo kategorijo zavarovancev, ki so bili do sedaj še izven obveznega socialnega zavarovanja - z obrtniki.

Sedanji sistem organizacije in financiranja zdravstvenega zavarovanja se je izoblikoval pred več leti. Zaradi nenehnega razvoja našega družbenega sistema je ta sistem zastarel in zaostal za razvojem družbenih odnosov. Medtem, ko lahko po eni strani ugotovimo postopno krepitev komun, ki dobivajo čedalje večje pristojnosti in vpliv na družbeno in ekonomsko dogajanje, je socialno zavarovanje močno zaostalo, saj je ostala tipična okrajna služba. Tak položaj zahteva nujno do-

ločne spremembe za čim tesnejšo povezavo zdravstvenega zavarovanja z vsemi drugimi činitelji, ki lahko pripomorejo k njegovemu uspešnemu delu. Pri tem je treba misliti na zavarovance same, na organizacije zdravstvenega varstva, na organizacije in delodajavce, pri katerih so zavarovanci zaposleni in s tem na komunno kot celoto. Novi sistem si bo torej prizadeval okrečiti vlogo zavarovanja kot ustvarjalca skladov socialnega zavarovanja. Ta zainteresiranost ne sme nikoli prenehati in mora zajemati čas, ko zavarovavec ustvarja sklade in tudi obdobje, ko nastopi zavarovavec kot koristnik zbranih sredstev.

Nov sistem zahteva večjo aktivnost zavarovancev.

Novi sistem organizacije in fi-

nanciranja zdravstvenega zavarovanja bo svoje spodbujanje zavarovancev k racionalni uporabi in skrbi za pravilno uporabo sredstev usmeril največ prav v čas gospodarske aktivnosti zavarovancev, čas, ko ta ustvarja sredstva za potrebe zdravstvenega varstva. Inicijativo in sodelovanje zavarovancev bomo dosegli predvsem s poglobitvijo njegovih samoupravnih pravic v normativnem smislu. Skupščina komunale skupnosti zavarovancev bo namreč sama lahko določala višino stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje v okviru najvišje meje, ki jo je predpisala republika. S tako določeno prispevno stopnjo bo komunala skupnost pokrivala svoje obveznosti do zdravstvenih zavodov, s katerimi bodo zavodi za socialno zavarovanje v imenu skupnosti zavarovancev sklepali pogodbe za izpolnitev programov zdravstvenega varstva. Zaradi tega bo v prihodnje tesno sodelovanje samoupravnih organov socialnega zavarovanja in zdravstvenih zavodov, in to že ob določanju samega programa, prav posebej pa ob

Dalje o nezgodah v obratu II v I. polletju

KOZJEK PETER:

Delovno mesto: skladiščnik v pom. skladišču barv in kemikalij.
Opis nezgode: Pri zlaganju soda vodnega stekla na ca. 50 cm visoko polico je sod zdrknil nazaj na ručel, pri čemer ga je ročica pritisnila na gornjo stran stopala desne noge.
Posledice: poškodba stopala desne noge.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 7 delovnih dni oziroma 56 ur. Izguba narodnega dohodka 45.360 dinarjev. Podjetje je izplačalo 7.449 dinarjev, socialno zavarovanje pa 1.241 dinarjev. Skupaj je bilo izgube 54.050 dinarjev.

Preventiva: Izboljšati naprave za razkladanje in nakladanje!

ROPRET MIHA:

Delovno mesto: barvar.

Opis nezgode: Ko je nalagal leseni valjček na voz, ga je pritisnila železna palica, katera je vtaknjena skozi valjček, za prstanec desne roke.

Posledica: poškodba prstanca desne roke.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 20 delovnih dni oziroma 160 ur. Izguba narodnega dohodka 97.200 dinarjev. Podjetje je izplačalo 7.534 dinarjev, socialno zavarovanje pa 17.579 dinarjev. Skupaj je bilo izgube 122.313 dinarjev (v mesecu juliju).

Preventiva: Izboljšati naprave za transport valjev!

VIDMAR ALOJZ:

Delovno mesto: delavec v smodilnici.

Opis nezgode: Ko je na smodilnem stroju prelagal komad blaga na voziček, mu je spodletelo, da je zadel z nogo ob palico in se udaril na koleno desne noge.

Posledica: Poškodba kolena desne noge.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 6 delovnih dni, oziroma 48 ur. Izguba narodnega dohodka 38.880 dinarjev. Podjetje je izplačalo 6.977 dinarjev. Skupaj je bilo izgube 45.857 dinarjev.

Preventiva: Polagati večjo pažnjo pri delu!

VZDRŽEVALNI OBRATI II:

CEVRIZ PERO:

Delovno mesto: električar.

Opis nezgode: Pri menjavi žarnice na stropni svetilki v barvarni je zadel z roko ob rob senčnika in se lažje vrezal na dlan desne roke.

Posledica: poškodba dlani desne roke.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 7 delovnih dni, oziroma 56 ur. Izguba narodnega dohodka 45.360 dinarjev. Podjetje je izplačalo 5.843 dinarjev, socialno zavarovanje pa 974 dinarjev. Skupaj je bilo izgube 52.177 dinarjev.

Preventiva: dela se morajo opravljati tako, da ne ogrožajo drugih ali samega sebe.

MEDE FRANC:

Delovno mesto: jermenar.

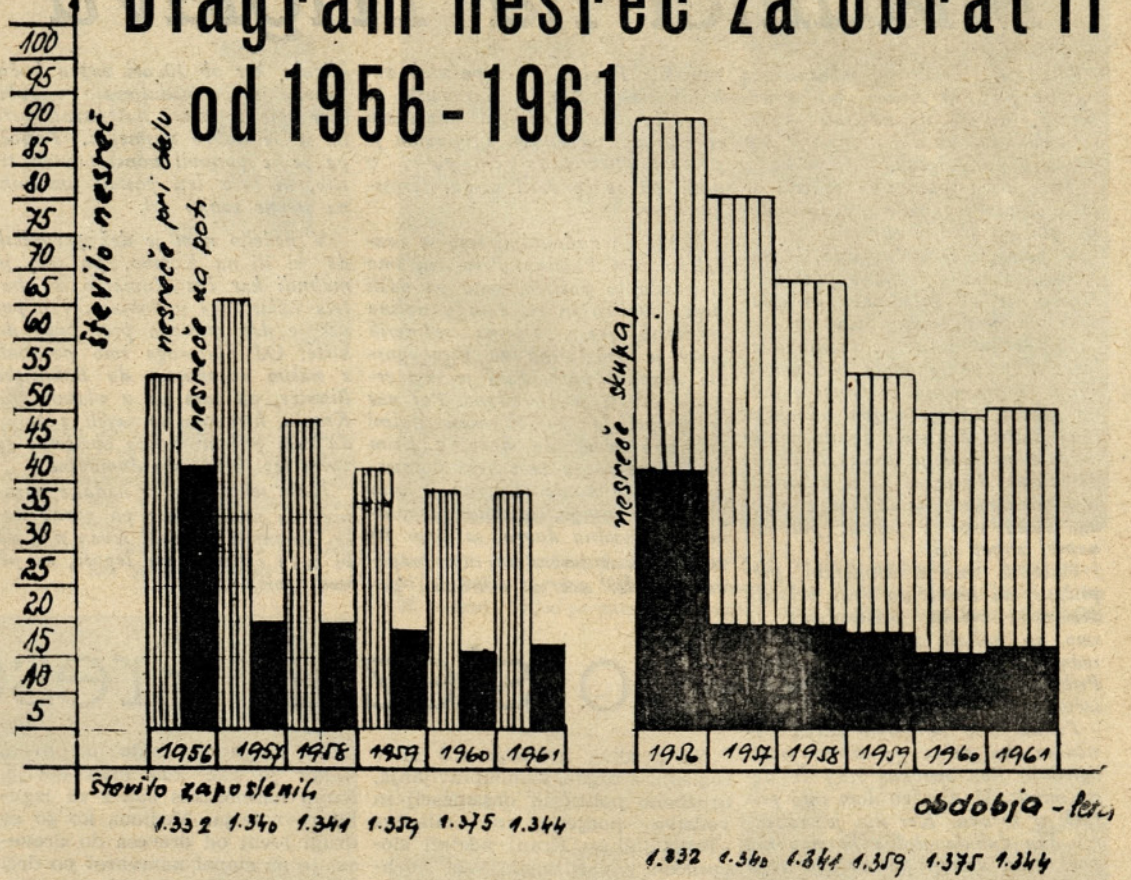
Opis nezgode: Mede in Triler sta sekala usnjene udarne ploče za avtomatske stroje. Tov. Mede je z levo roko držal rezilo, z desno pa podajal usnje naprej. Triler pa je s kladivom udarjal po rezilu. Pri tem delu je zgrešil ročaj rezila in udaril s kladivom Medeta na gornjo dlan desne roke.

Posledica: Poškodba dlani desne roke.

Izguba: v denarju in času: v staležu bolnikov je bil 27 delovnih dni, oziroma 216 ur. Izguba narodnega dohodka 174.960 dinarjev. Podjetje je izplačalo 7.191 dinarjev, socialno zavarovanje pa 32.266 dinarjev. Skupaj je bilo izgube 214.417 dinarjev.

Preventiva: Upoštevati pravila HTV!

Diagram nesreč za obrat II od 1956 - 1961

Skrb za delovnega človeka

Skupna dolžnost vseh državljanov je s pravilno gospodarsko politiko uporabljati naša proizvodna sredstva, prav tako pa je dolžnost vsakega državljana skrbno upravljanje z družbenimi sredstvi socialnega zavarovanja, iz katerih prejme zagotovljeno pomoč v primeru bolezni, nesreče ali onemoglosti. V naših družbenih razmerah, kjer smo v ospredju postavili predvsem človeka in skrb za njegovo blaginjo, je naravno, da se še prav posebno pozornost polaga

zdravstvenemu in higiensko-tehničnemu vanstvu ljudi pri delu. Človek je najvažnejši čimtelj v procesu proizvodnje, zato je posebno pomembno proučevanje vseh tistih pogojev, ki omogočajo normalno storilnost ob čim manjši potrošnji energije in ob čim manjši nevarnosti za zdravje in življenje delovnega človeka. To je še toliko važnejše, če imamo pred očmi nesorazmerno veliko število nesreč pri delu, ki vsako leto terjajo številne žrtve med

člani naših delovnih kolektivov, zmanjšujejo njihovo delovno zmoglost in povzročajo celo smrt. Gospodarska škoda, ki nastaja zaradi obratnih nezgod je ogromna, saj znaša samo v LRS preko 6 milijard dinarjev na leto. Zato ni dovolj, da samo zdravimo posledice obratnih nezgod, temveč je nujno potrebno, da preprečujemo nastanek nezgod. Prav na to področje moramo prenesti vse napore, zavedajoč se, da nas bo preventivno delo pripeljalo do uspehov. Jasno pa je, da naši uspehi ne bodo popolni, če pri tem delu ne bodo v polni meri sodelovali tudi člani delovnega kolektiva.

Kaj in kje so vzroki nesreč pri delu

Vzroki so najvažnejši faktor nesreč pri delu, saj nam šele ugotovitev in analiza vzrokov nesreč pove, kakšne vrste preventivnih sredstev je treba izbrati in uporabiti, da se prepreči dogajanje podobnih nesreč in nesreč sploh. Vzroke ugotavljamo pri raziskavi posameznih nesreč neposredno za tem, ko se je nesreča pripetila, ko so dejstva in okoliščine še sveže. Po potrebi moramo rekonstruirati nesrečo. Trezno moramo pretehtati vse okoliščine in dejstva

ob nesreči. Ne smemo se zadovoljiti ali celo pretiravati s pomembnostjo enega samega vzroka, ampak moramo biti nepristranski. Ne smemo se pustiti vplivati, ne smemo se odločiti za preventivna sredstva ob površni presoji. Pri raziskavi je zlasti važna prometnost, to se pravi, da moramo biti čim hitreje na mestu nesreče.

Po ugotovitvi vzrokov izvedemo preventivne ukrepe. Prepričamo se, če niso podobni pogoji tudi na

drugih, enakih delovnih mestih. Vzroke, ki jih pri taki raziskavi dobimo, evidentiramo, ker jih pozneje uporabljamo za analizo masovnih statističnih podatkov o vzrokih nesreč. Vzroke nesreč delimo na vzroke delovnega okolja (delovni pogoji in metode dela) in subjektivne, osebne vzroke, t. j. take, ki imajo izvor v človeku. Nesreča ima lahko več vzrokov, vendar običajno evidentiramo le glavne (enega ali dva). Zato pri nesreči nastopa samo materialni

vzrok ali pa samo osebni, običajno pa poleg materialnega vzroka - nevarnih okoliščin - nastopa tudi osebni vzrok - nevarno, napačno dejanje človeka. Pod materialnimi vzroki nesreč razumemo takšno defektno, fizično ali mehansko nezanesljivo stanje materialnih virov nesreč, ki zaradi neadekvatne zaščite vodi do nesreče, ki pa ga lahko zavarujemo ali korigiramo. To so:

1. Manjkajoče ali pomanjkljive zaščitne (varnostne) naprave na strojih, napravah, orodjih itd.
2. Manjkajoča ali neodgovarajoča zaščitna sredstva,
3. Obratne pomanjkljivosti: lokacijske (tesna delovna mesta), gradbene (nevaren pod, neograjene stopnice itd.), strojne (neustrezne strojne naprave - konstrukcijsko ali po uporabi), transportne (nepravilne izdelave vozil), pomanjkljivosti razsvetljave, ventilacije in prevelik ropot.
4. Napake v materialih in surovinah, ki se jih od zunaj ne da ugotoviti in zaradi katerih nastopa zlom. Porušenje in pretrganje.
5. Defektni stroji, orodja in naprave zaradi obrabe v uporabi, na primer obrabljene vrvi. Te napake se lahko odkrije in odpravi pri sistematični kontroli
6. Nered in neprimerna obleka. Osebni vzroki so predvsem sledeči:

1. Telesne in duševne pomanjkljivosti človeka (slab vid, sluh, utrujenost, pijanost, duševna defektnost itd.)
2. Zdravstveni faktorji (bolezni)
3. Nesposobnost zaposlenega za delo (nima poklicnih izkušenj ali ne zna delati, kar je posledica pomanjkljivega izobraževanja, treninga in nadzora).

v zdravstvenem zavarovanju

njegovi realizaciji s pogodbo, postalo neogibna nujnost, brez katere si uspešnega dela nobene od obeh strani ne moremo zamisliti. Kakršno raven zdravstvenega varstva si bo komunalna skupnost zavarovancev postavila, upošteva možnost komunne, pri čemer ekonomske možnosti niso zadnjega pomena, tak obseg varstva bo uživala in tako perspektivo razvoja bo imela. Pozavarovanje v zdravstvenem zavarovanju, ki obstaja že sedaj, in ki že sedaj izravna objektivne nesorazmernosti v skladih, bo stalo tudi še naprej. Opozoriti pa je treba na to, da pozavarovanje prav gotovo ne bo moglo izravnati tistih nesorazmerij, ki bodo nastala ne le iz subjektivnih razlogov, temveč tudi tistih, ki bodo posledica večjih stroškov zaradi ustvarjanja boljših pogojev na določenem območju (nove investicije, priprava za razširjene kapacitete, velike akcije splošnega preventivnega pomena itd.). Pozavarovanje bo lahko do določene meje in pod naprej določenimi pogoji dodeljevalo sredstva za izravnavo pomanjkljajev, ki bodo nastali pri

izvajanju splošnega zdravstvenega varstva, na podlagi zakona o zdravstvenem zavarovanju, ki jamči enake pravice za vse zavarovance v federaciji. Vse stroške, ki bi nastali zaradi večjih potreb in želja, zaradi razširjenega zavarovanja ali pa zaradi primanjkljaja in ki jih z rednimi sredstvi, med katere sodi tudi pozavarovanje, ne bi mogli pokriti, bodo morali poravnati zavarovanci sami z izrednimi prispevki v naslednjem obdobju. S tem bodo zavarovanci postali neposredno zainteresirani za to, kam gredo sredstva, ki jih zbirajo za zdravstveno zavarovanje, ali so zdravstvene usluge, ki jih prejema, res enakovredne ceni, katero je treba zanje plačati, kako uporabljajo zbrana sredstva tudi znotraj zdravstvenega zavoda in končno, kakšen program zdravstvenega varstva je še skladen z njihovo ekonomsko zmogljivostjo.

DODATNI PRISPEVEK NE BO SIMBOLIČEN

Ne le zavarovanci, tudi organizacije, kjer ti delajo in ustvarjajo sredstva za zdravstveno zavarovanje, bodo morale opravljati

(Dalje na zadnji strani)

(Dalje na 6. str.)

»Vso skrb za delovnega človeka!«
Alič Ivan

Mladinci na Triglavu

Na eni izmed sej mladinskega odseka pri PD Kranj smo se domenili, da bi organizirali skupni izlet mladine vseh kranjskih kolektivov na Triglav.

Tudi naša planinska sekcija se je udeležila tega izleta, toda v dokaj slabem številu (8).

V petek, dne 24. avgusta, se nas je zbralo na železniški postaji v Kranju le 22 mladincev in mladink. Potovali smo z vlakom.

Že na postaji se je enemu udeležencu pripetila mala neviščnost. Prišel je prepozno in samo še lahko gledal zadnji vagon odhajajočega vlaka. Na naše veliko presenečenje se nam je pridružil že na Jesenicah. Pripeljal ga je z motorjem predsednik mladinskega odseka. Tako smo z Jesenic potovali naprej zopet vsi.

Izstopili smo v Mojstrani, prepričani, da bomo do Vrat peščili. Na naše veliko presenečenje pa smo se peljali z avtobusom, ki redno vozi do Aljaževega doma. Prihranili smo si tako triurno peščenje.

Peljali smo se mimo slapa Peričnika, ki pa si ga nismo mogli ogledati, ker avtobus stoji le deset minut. V Aljažev dom smo prispeli v mraku. Ker nas je naslednji dan čakala dolga in naporna pot, smo takoj po večerji legli spat. Spali smo vsak v svoji postelji. Spanje pa ni bilo tako lepo kot doma, ker me je ponoči prebudil koncert zelo lepih glasov, vse od tenorja pa tja do basa (smrčanje).

Že prejšnji večer smo se domenili, da da bomo zaradi dolge poti vstali zgodaj zjutraj. Vstali

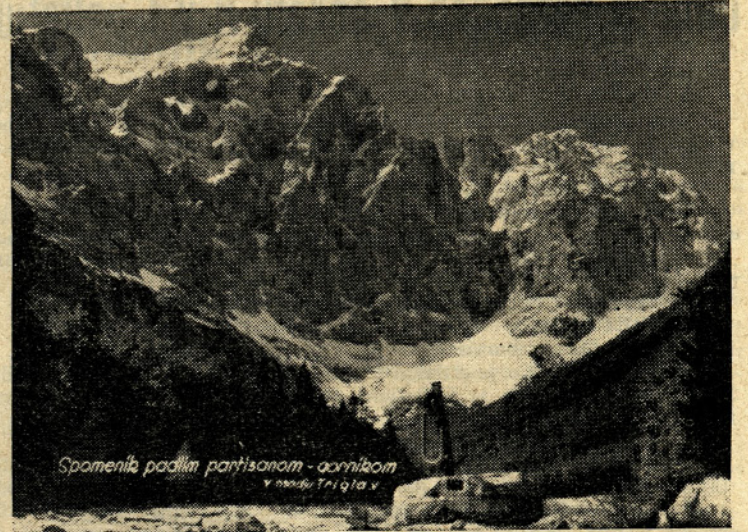
zanimiv. Pogled je šel po vseh vrhovih naših Alp in Karavank, ki so se iz oblakov dvigali kot otoki iz morja. Pod samim Triglavom je počivalo slikovito Velo polje, v daljini pa se je belil visoki Grossglockner.

Veseli in zadovoljni smo se vračali v dom Planiko. Privoščili smo si kosilo in počitek, nato pa odšli proti Dolici in od tam v dolino sedmerih jezer. Dolina sedmerih jezer je proglašena za Visokogorski narodni park, zato je tam trganje cvetja prepovedano. Pot nas je pripeljala po slikoviti dolini sedmerih jezer do koč, z istim imenom. Našega 14-urnega potovanja je bilo konec. Čeprav je bilo potovanje dolgo, je bilo razpoloženje še vedno dobro, saj smo po večerji šli k jezeru in tam prepevali, dokler nas ni oskerbnica po-

klicala, ker ob 10. uri zapro koč. Veselje se je nadaljevalo v sobi, kjer smo z »vici« nategovali usta in se še dobro nasmejali. Ponoči pa se je ponovil koncert vseh tistih, ki so z leti postali umetniki na strune svojih grl.

V nedeljo nam je dež preprečil, da bi šli na Komno, pa smo jo mahnil kar čez Komarčo do hotela »Zlatorog« v Bohinju. Vso pot nas je dež pošteno pral prav do kože. Od Zlatoroga smo potovali z našim avtobusom do Bohinjske Bistrice, od tam pa z vlakom do Kranja, kjer smo se razšli z željo, da tudi prihodnje leto obiščemo ta zares lepi kraj naše domovine.

Naša sekcija bo še nadalje ogranizirala razne izlete po gorah naše Gorenjske pa tudi izven nje, da bi tako spoznali vse lepote, ki jih nudi gorski svet.

V dolini Vrat, pod severno steno Triglava stoji spomenik padlim partizanom gornikom

Po stezah Prešernove brigade

Na predlog komisije ZB in v soglasju z organi samoupravljanja, družbeno političnih organizacij in vodstva podjetja, se mladina »Tekstilindus« Kranj udeleži slovesnosti v partizanski vasi Novake dne 2.9.1962.

Sprejet je sklep

Mladina »Tekstilindusa« v Kranju formira mladinsko brigado »Tekstilindus«, ki bo odšla na slovesnost v Novake dne 1.9.1962 ob 6. uri po poteh VI. SNOUB »France Prešern«.

Za komandanta brigade se odreja tov. Kemperl Janez, za politikomisarja brigade se odreja tov. Zupan Polde, za intendanta brigade se odreja tov. Smid Jože.

Stab brigade izvede organizacijo brigade, določi smer pohoda in organizira prehrano.

Stab brigade je za izvršitev postavljen naloge v celoti odgovoren organom samoupravljanja in družbeno-političnih organizacij.

Ta sklep je bil kot prvo dnevno povelje prebran mladinski brigadi pred odhodom na pohod po poteh VI. Prešernove brigade.

Ob 6. uri zjutraj je brigada krenila na pot. Vodil jo je tov. Zontar Janez. V prijazni dolinici, preden se začne pot vzpenjati na Jošt, je komandant tov. Kemperl Janez ugotovil, da ima brigada 80 članic in članov. Izdano je bilo povelje, naj se brigada razdeli na bataljone, vode in desetine, kar so takoj izvršili. Razdeljeni so bili posebni položajni čini, ki jih je uporabljala tudi Prešernova brigada vse do leta 1943. Komandant Janez je nato določil smer pohoda. Iz Kranja preko Pševa - Javornika - Čepulj na Bukovico, dalje preko Zabukovja - Lajs (Dražgoše) - Kališa - Češnjice, preko Zalega loga in Davče v Novake.

Brigada je dobila nalogo, očistiti teren morebitnih sovražnikovih zased in spotoma mobilizirati še več mladine za pohod v Novake.

Tako je brigada organizirano in disciplinirano začela svoj pohod. Janez Zontarjev, ki je bil brigadni vodič, je spotoma obujal spomine na vse važnejše dogodke, ki jih je doživljala Prešernova brigada med NOV. Tako je v Pševem, kjer je padel Ivo Slavec-Jokl, povedal dogodek, kako so Italijani zajeli ranjenega Jokla in mislili, da je mrtev. Zaradi zanesljivosti pa so mu odrezali še prst na nogi. Jokl je bil pri zavesti, vendar se ni izdal, da živi. Brigadirji so se vpraševali, kaj bi oni storili v takem primeru. Verjetno bi rekli »au«!

Na Lavtarskem vrhu je brigada položila venec pred spominskim obeležjem. Tov. Janez je govoril o narodnem heroju Stanetu Žagarju. Brigada je nato odkorakala dalje. Navzgor, navzdol se je vila pot, dokler se niso ustavili v temnem gozdu. Vodič - obveščevalec - je izgubil pravo smer. Kaj zdaj? Treba je bilo iti dalje, pa so se brigadirji spustili po strahovito strmih drčah navzdol,

malo po štirih, malo po dveh, kakor je pač kdo imel čevlje. Samo harmonikaš Janez ni izgubil ravnotežja. Medtem, ko so se drugi lovili od drevesa do drevesa, je on stopal naravnost po drči navzdol, včasih bolj pokonci, včasih bolj pri tleh, kakor je pač naneslo, in krepko vlekel svoj meh. Brigadirji so ga občudovali, kako to zmore, on pa jim je zaigral veselo poskočnico. Pa je vsake strmine enkrat konec in tako je bilo tudi te. V ozki zeleni dolinici, kjer je po sredi šumljal droben potoček, je obveščevalna ekipa stopila v akcijo in pri možu, ki je v bližini kosil otavo, povprašala za pot. Mož se je moral najprej oddahnuti od strahu, ki ga je pograbil, ko je slišal tak gromozanski hrup. Bil je prepričan, da gredo lovci na divje prašiče. Potem je povedal, da je smer res zgrešena, vendar pa ni sile, samo malo prej bo brigada na cesti in bo treba dalj časa korakati po trdem cestišču. To pa se je izkazalo celo za zelo koristno, kajti naemkrat je zaostala mlada brigadirka, ki je le s težavo hodila. Že od doma je odšla z ranjeno nogo, zdaj pa jo je vedno huje bolela. Tako jo je našla brigadna bolničarka, ki je vedno korakala za njo, kot se je pač za saniteto spodobi. Kar ganljivo je bilo, ko se je deklica, ki je res težko hodila, tolažila, češ: »Kako so pa hodili ubogi ranjeni partizani, pa še lačni in premraženi so bili in sovražnika so se morali biti.

Ob prihodu na cesto pri mostu v Bukovci, so brigadirji ustavili prvi avto, naložili ranjenko in naročili vozniku, naj jo pelje v Železnike, kar je tudi rade volje naredil.

Brigada je korakala dalje preko Sela in Češnjice do Železnikov. Tik pred Železniki se je na motornem kolesu pripeljal predsednik SZDL Železniki tov. Smid, ki je v imenu svojega kraja pristrčno pozdravil brigadirje, hkrati pa opozoril brigado, da se v Železniki nahaja sovražnik, ki je postavil zasedo blizu tovarne »Niko«. Komandant se je za pozdrav in sporočilo zahvalil, potem pa dal nalog brigadi, naj se oprežno bliža nevarnemu mestu. Kmalu je res zapokalo. Brigadirji so se v trenutku razpršili, juršali v hrib in kmalu razorožili sovražnika, ki je čepel med zeljnati glavami in za fižolovkami. Streljal je tako navdušeno, da se ni dal motiti niti takrat, ko so jih brigadirji trepljali po ramah.

Pred tovarno »Niko« je že čakala množica ljudi. Izročili so komandantu šopek, obudili v kratkem nagovoru spomine iz časov raznih borb in zaleli brigadi srečno pot. Po kratkem postanku, ko so si brigadirji utešili najhujšo žejo, so nadaljevali pot v Zali log, kjer je intendant pripravil izdatno kosilo. Brigada si je tako nabrala novih moči za nadaljnji pohod. Tu so se pokazale prve rane, žulji in odrgnine, pa je imela bolničarka polne

roke dela. Do odhoda pa je bilo vse obvezano in polepljeno z obliži.

Od Zalega loga dalje je bil pač najboljši del poti. Pot se je dvigala vse višje in višje, brigadirjem pa je širil prsi čisti gorski zrak. Prelep je bil pogled na Ratišev, ki so ga osvetljevali žarki popoldanskega sonca. Menjavali so se smrekovi in bukovi gozdovi, pa spet planote z velikimi planinskimi kmetijami. Od nekod so se čuli kravji zvonci, med njihovim zvenom pa se je ubranilo pomešala pesem brigadirjev na pohodu.

V Davči je bil napovedan miting s plesom. Po poti so brigadirji trdili, da bodo šli takoj spat. Ko pa so v Davči povečerjali, jih je razen nekaj izjem, takoj minilo veselje do spanja. Rajali so v šoli na vse pretege in bilo jim je žal, da so ob 24. uri, na povelje komandanta, morali k počitku. Vendar disciplina mora biti, zato so ubogali.

Zjutraj so brigadirji po pristrčnem slovesu s prebivavci Davče nadaljevali pot v Novake, kjer so prisostvovali slovesnosti ob razvitju prapora organizacije ZB v Novakih. Tam so bili tudi že ostali člani kolektiva »Tekstilindus«, ki so se pripeljali z obema avtobusoma. Po svečanju proslavi je komandant še pohvalil brigadirje zaradi njihove discipline in jim dovolil prosto zabavo do 17. ure, ko je bil napovedan odhod avtobusov nazaj v Kranj.

Pohod mladinske brigade je bila nadvse lepa manifestacija, vreme je bilo čudovito in vso brigado je prevevala izredna ubranost. Zamisel je uspela. Bivši borci, starejši člani ZB, so glasno izražali željo, da bi organizacija ZB v podjetju tudi za njih organizirala tak pohod.

Milka

Kaj in kje so vzroki

(Dalje s 5. str.)

kako delati, a zaradi duševne odsotnosti dela drugače).

5. Nepoznavanje varnostnih predpisov v zvezi z delom, kar je zopet posledica pomanjkljivega varnostnega izobraževanja in kontrole pri delu.

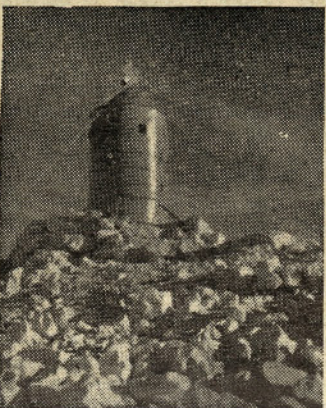
6. Namerna kršitev varnostnih predpisov.

7. Nezadovoljstvo z delom, nepravilna izbira delavca za dotično delo z ozirom na mativiranost za delo.

8. Vzroki socialnega okolja (depresivnost zaradi domačih skrbi).

V kratkem povedano: človek napravi nevarno, napačno dejanje, vodi do nesreče zaradi tega, ker ne zna, noče ali ne mara delati tako, da bi se nesreči izognil.

Pri osebnih vzrokih je treba poudariti, da nepreventivnost ali nepazljivost ni vzrok, ampak le povod za nesrečo. Pri raziskavi je treba odkriti globlji vzrok, katerega posledica je bila nepazljivost. Jože Smid

Aljažev stolp na vrhu Triglava (2863 m)

smo res že ob štirih. Skrbna oskerbnica nam je tudi ob tej uri pripravila čaj. Tako smo ob pol petih zapustili Aljažev dom in se napotili proti našemu cilju. Ker so bili v naših vrstah tudi taki, ki so prvič šli na Triglav, smo ubrali lažjo pot, to je čez Prag. Je namreč bolj položna kot Tominškova. Šli smo mimo spomenika, ki stoji v spomin vsem padlim partizanom - gornikom - ki so dali svoja življenja za svobodo.

Pot čez Prag je položna in dosegljiva še tako razvajanemu planincu. Ima le en vzpon po klinih, na vseh nevarnih mestih pa je zavarovana z jekleno vrvojo.

Ker je nekaterim nagajala sapa, smo večji počitek naredili pri studencu, ki ima v teh vročih dneh komaj nekaj kapljic osvežujoče vode. Po počitku smo nadaljevali proti Kredarici. Pot nas je peljala rmično večnega ledenika, ki tudi v najbolj vročih poletnih dneh kljubuje soncu.

Pot do Kredarice nas je razdelila v več skupin. Na Kredarici smo se zopet zbrali, najedli in odpočili ter nadaljevali proti cilju našega izleta. Vzpenjali smo se po strmem pobočju malega Triglava, ki je ves posejan s kelinami šli smo preko sedla pa zopet po stopnicah ob jekleni vrvi prav tja do vrha. Tako smo prispeli na najvišji vrh Jugoslavije, na Triglav, ki je visok 2863 metrov. Veselja je bilo dovolj, saj stoji na stebri Jugoslavije res ni mala reč. Aparati so »šklocali«, podpisovanja in žigosanja je bilo čez glavo, »poze« pa so se spreminjale kot v filmu. Vreme je bilo lepo, razgled zares čudovit in

Odhod brigade po poteh Prešernove brigade

Izlet po Jugoslaviji

V zadnji številki smo vas obvestili, da je ZB našega podjetja organizirala 6-dnevni izlet po Jugoslaviji z namenom, da bi si njeni člani ogledali znamenite kraje iz NOV in lepote naše domovine.

Izlet je bil dobro organiziran in tudi izveden. Vsi, ki so šli na to dolgo pot so si nabrali veliko novih in lepih spominov, posebno pa so dobili nepozaben vtis na SUTJESKI, kjer so si ogledali spomenik v čast 7 tisoč partizanov, ki so padli v največji bitki našin narodov.

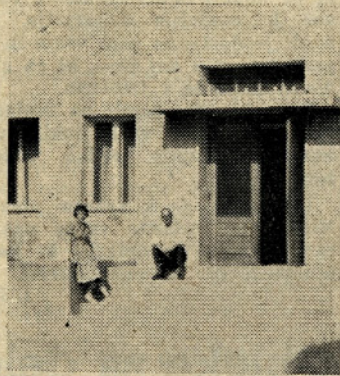
Pot je bila izredno naporna in je posebno od šoferja dostikrat zahtevala ogromno napora, iznajdljivosti, zdržljivosti in celo hrabrosti, saj je peljala preko Romanije, ozka in slaba, tik ob globokih prepadih. Vsi udeleženci se strinjajo, da zasluži JOŽE vse pri-

znanje. Na poti so se člani srečali z brati iz Bosne in Hrvatske, ki so jih pristrčno in preprosto sprejemali in pozdravljali. Tam so videli tudi njihove življenjske pogoje, navade in običaje.

Vzdolž jadranske obale so se prijetno spočili in okopali, nakar so se utrujeni, pa vendar zadovoljni vrnili v Kranj.

Čeprav je bil izlet dolg in naporen, je zanesljivo dosegel svoj namen. Ne bo zato napačno, če bi ZB ali kaka druga organizacija tudi v prihodnjem letu organizirala podoben izlet (seveda na spremenjeni progii) po Jugoslaviji, saj je to najenostavnejši in najprikladnejši način, da si član kolektiva lahko ogleda kraje iz NOV, lepote naše domovine, kraje bratskih republik.

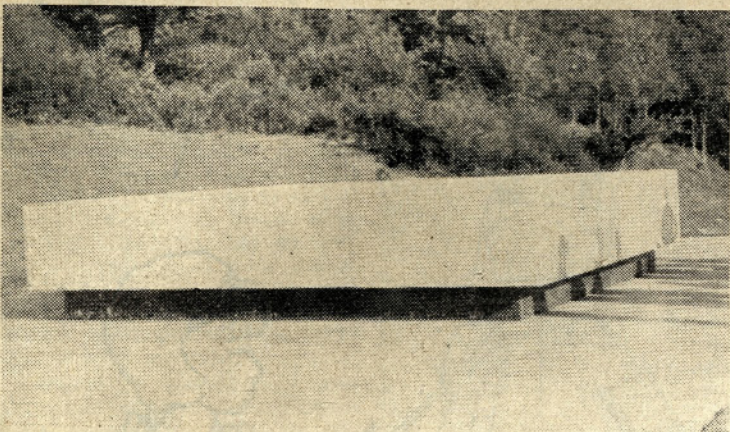
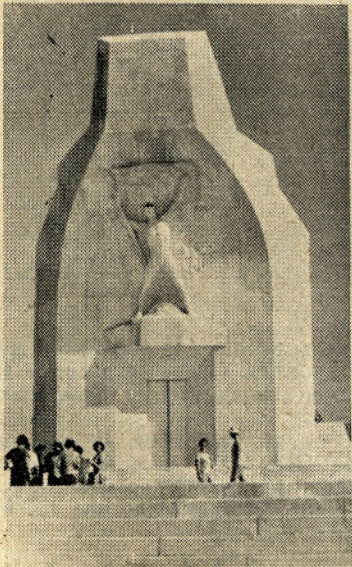
Urednik

Ogledali smo si tudi hišo, v kateri je bilo 29. novembra leta 1943 drugo zasedanje AVNOJ. Na sliki vidite vhod v to znamenito hišo, ki je sedaj preurejena v muzej. Dvorana zasedanja pa je taka, kot je bila takrat

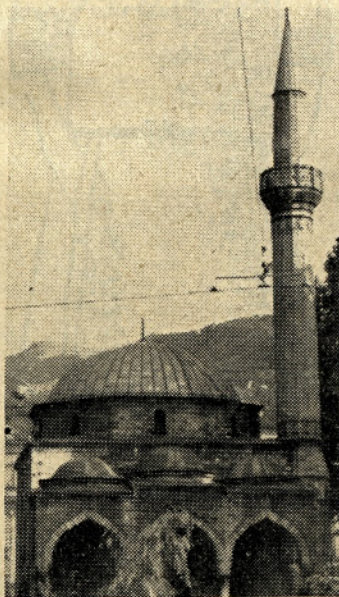
Jajce je čudovito mesto slapov. Leži v ozki kotlinici ob reki Plivi, ki ob izlivu v reko Vrbas tvori omenjene slapove, ki so visoki preko 20 metrov. Jajce se zaradi prirodnih lepote vsebolj razvija v turistično mesto.

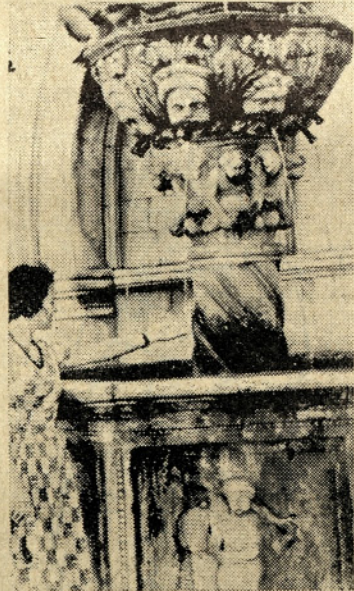
Nepozabni vtis je na nas vseh zapustila Sutjeska in spomenik KOSTNICA, kjer leži 7 tisoč padlih partizanov, ki so dali svoja življenja za svobodo. Plošča je brez napisa, ker ni moč z besedami izraziti zahvale in občudovanja, ki ga ti junaki zaslužijo. V bližini spomenika je padel tudi legendarni junak in narodni heroj SAŠA KOVACEVIC.

Na hribu Sehitluci pri Banja Luki so zgradili veličasten spomenik padlim borcem Bosanske krajine. Na mestu, kjer ta spomenik stoji, so leta 1941 meseca julija sklenili, da je treba začeti oboroženo vstajo proti okupatorju.

Spomenik je delo znanega jugoslovanskega kiparja Avguštinčiča. Je iz belega marmorja z otoka Brača, in sicer je njegova velikost 24 x 13 metrov. Reliefi na straneh predstavljajo formiranje NOV in borbo proti okupatorju ter zlom fašizma. Moška figura nad vhodom v mavzolej pa simbolično predstavlja KP.

Sarajevo je sedanje središče Bosne in Hercegovine. Mesto vsebuje mnogo znamenitosti, ki kažejo vpliv zahoda in orientala. Ima preko 140 tisoč prebivancev. Po vojni so tam zgradili najlepši kolodvor v državi. Koš glavno mesto te republike ima razne visoke šole, ki pa jih je dobilo šele po vojni. Na sliki vidite džamijo v bližini trga.

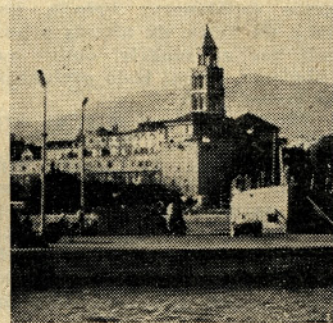

Naslednja postaja je bilo lepo in slikovito obmorsko mesto Dubrovnik. Dubrovnik je res paša za oči, saj ima zelo veliko prelepih kulturnih spomenkov v romanskem, gotskem, renesančnem in baročnem stilu. Ima tudi lepo ohranjeno obzidje iz 13. stoletja. Na sliki je baročni vodnjak na trgu.

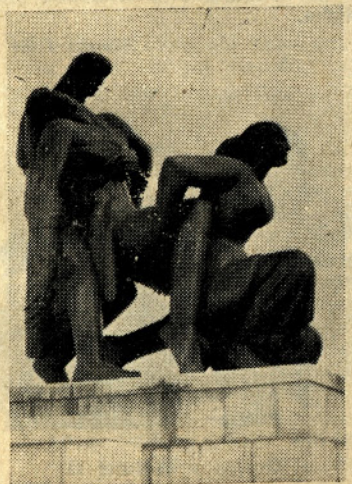

Na sliki vidite Travnik. Mesto je poznano iz turških časov, saj je bilo takrat center v tem predelu. Ima polno lepih džamij z vitkimi minareti. Travnik je rojstni kraj letošnjega Nobelovega nagrajenca IVA ANDRICA. Kake 4 km od starega Travnika je zraslo novo in moderno mesto. 25 km stran je znana Zenica.

Pogled na del Splita, ki je znamenit po Dioklecianovi palači, sezidani v 3. stoletju.

Ustavili smo se tudi v Splitu. Na sliki vidite prijeten motiv s cerkvico, v ospredju pa spomenik Grgora Ninskega. Tudi Split je lepo in zanimivo mesto, čeprav še zdaleka ni tako kot Dubrovnik.

V Gacko smo prišli po cesti, ki vodi preko Zelengore. Na Gackem polju so bile že leta 1941 prve borbe z ustaši, pozneje pa z Italijani. Na sliki je spomenik padlim v Gackem in okolju.

Med Gackim in Dubrovnikom leži na kraškem polju vas Bileča. Ze pred drugo svetovno vojno je v bližini te vasi organizirala vlada Cvetkovič-Maček tam koncentracijsko taborišče, kjer so bili takrat zaprti vodilni partijski funkcionarji, in to: Moša Pijade, Ivo Lola Ribar, Pepca Kardelj itd. Na sliki vidite lep spomenik padlim borcem v NOV.

Zadnja postaja je bila v Crikvenici, kjer smo se še prijetno okopali. Na sliki so udeleženci izleta.

Moda

MODNI DODATKI

Brez njih se ne moremo lepo in okusno obleči. Vedno nekaj manjka. Zdi se kot da bi pozabili dati piko na i. Modni dodatki so: klobuk, torbice, rokavice, nogavice in čevlji, seveda je zelo važen tudi dežnik.

Klobuk ne pristojata vsaki ženski. Če ga mislite kupiti ne poslušajte svoje prijateljice, moža ali mo-

ročljivo je, da so torbica in čevlji iz istega usnja.

Rokavice dopolnjujejo celotno obleko. Ne nosite nylon rokavic! Rokavice iz čipk so primerne le za večerne prireditve. Usnjene rokavice naj se skladajo s čevlji in torbico.

Nogavice so moderne zopet svetle. Pozimi bomo spet nosili temnejše nogavice. Temne nogavice zožijo nogo, še bolj pa podaljša nogo črta. Barvaste noga-

ki ne kopira dragocen nakit, temveč je moderna dekoracija. Ta nakit je dostopen nam vsem in je prav tako lep kot prvi, ki ga gledamo lahko le v izložbah.

Zelo moramo paziti na prstane, ki ne pristojijo vsaki roki. Tudi uhani pristojajo redko kateri ženski.

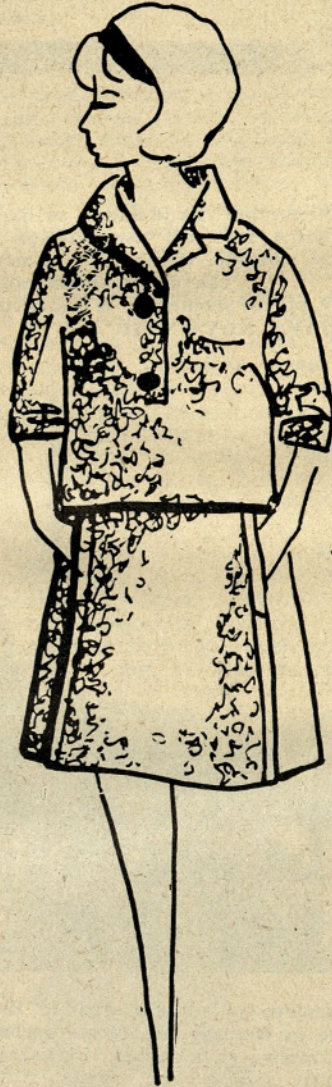
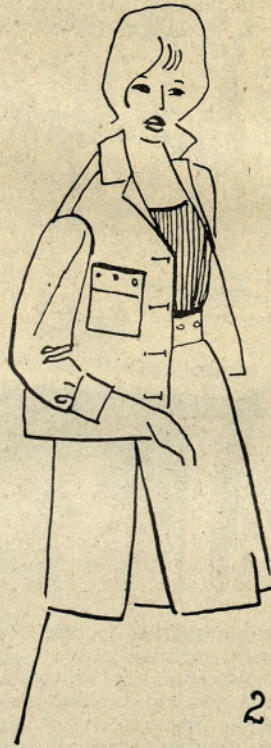
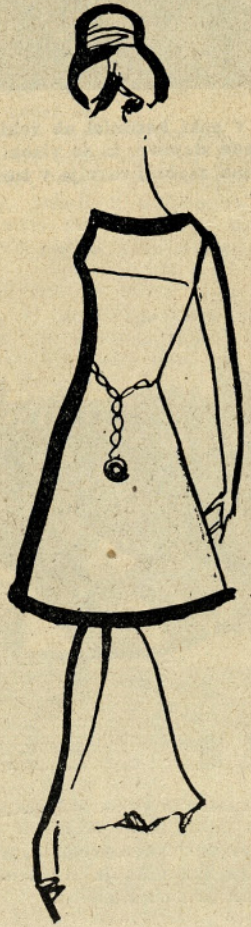
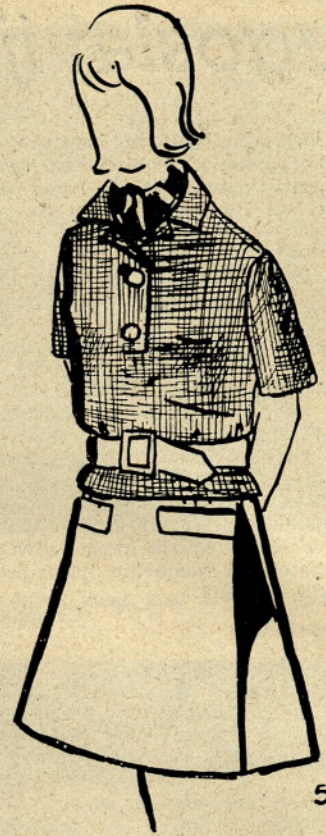
Ura ne spada k večerni obleki. Nikdar ne našarite vsega nakita nase, temveč le detajle, ki bodo poudarili vas in vašo obleko.

J. J.

Obleke za delo na vrtu

Prijetna zunanost je zaželena povsod. Kako povezati udobnost, ki je pri delu nujno potrebna, z estetskim videzom v oblačenju?

Enostavno! Bolimo preprosti, vendar pazimo seveda na čistočo in urejenost. Zelo praktične so obleke, ki jih lahko v vročini oble-

hlače in bluza, ki je podobna moški srajci. Večina se počuti v takem oblačilu najbolj udobno (skica 3).

In še predpasnik iz močnega pralnega blaga na skici 4. Ima široke naramnice, spodnji del je enako dolg kot krilo; ima več žepov.

Jesen je tik pred vrati. Je že tu. In spet hočemo biti moderne. Za hladnejše dni bomo nosile toplejše tkanine. Na skici št. 5 je

športna dvodelna obleka iz volnena debelejšega blaga dveh vzorcev. Krilo, pas in šal za vratom so enobarvni, bluzica krojena kot pulover, pa je iz drobno karanega, črtastega ali pepita vzorčastega blaga. Važno je le, da se barvno ujema s krilom.

Na skici št. 6. je tudi dvodelna obleka. Ta je krojena iz drobno vzorčastega rebričastega žameta, ki ga dobite tudi v naših trgovinah. Tako obleko nosimo lahko vsak dan in tudi pozimi pod plaščem.

Stanka Bole

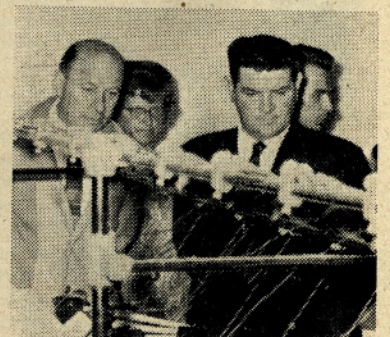
Angleška sindikalna delegacija je obiskala naše podjetje. Na sliki so predstavniki delegacije od leve proti desni (5) sledijo pa predstavniki občinskega sind. sveta in predstavniki uprave ter polit. organizacij podjetja

Angleška sindikalna delegacija v podjetju

3. septembra je obiskala naše podjetje delegacija Angležev iz mesta OLDHAM. V delegaciji so bili: predsednik sindikata transportnih delavcev, tajnik sindikalne organizacije mesta, zastopnik sindikata industrije tekstilnih strojev, predsednik mladinske organizacije in predstavnik sindikalnih tekstilnih podjetij.

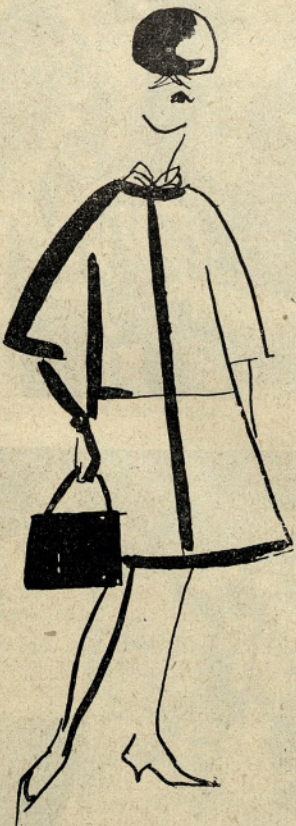
Delegacijo so sprejeli predstavniki podjetja in političnih organizacij. Gostje so si ogledali obrat I in II ter imeli tudi daljši razgovor o proizvodnih in političnih vprašanjih.

Goste so v podjetju spremljali tudi predstavniki obč. sindikalnega sveta in mladine.

Gostje v tkalnici II

distke, temveč se dobro pogledite v ogledalo. Sami boste ugotovili, če vam pristojata ali ne. Tiste, ki jim klobuk ne pristojata, naj posežejo po ljubki kapi, ki je sedaj v modi ali po lepi dekorativni ruti. Barva in material se morata skladati z obleko. Torej k športni obleki športno pokrivalo in obratno.

Torbice so zelo važen modni dodatek. Moramo imeti vsaj dve, eno za čez dan in drugo za večerne prireditve. Na vsak način se mora skladati z našo garderobo, saj nimamo toliko denarja, da bi imele k vsaki obleki drugo. Zelo velike torbice ne pristojajo majhnim in majhne ne velikim osebam. Kačje usnje ni elegantno. Pripo-

Verjetno ste nekateri slišali ali pa brali v zadnji številki Kranjskega tekstilca, da so šli člani ZB, in seveda tudi nekateri nečlani ZB na petdnevno potovanje po Jugoslaviji. To je sicer prav lepo in pohvale vredno, vendar pa imajo takšni izleti tudi slabo točko, in ta je, da so takšni in podobni izletniki že dan ali celo dva pred odhodom tako živčni in raztreseni, da takrat res niso več za nobeno rabo niti v podjetju niti doma. Pri nekaterih se morda na delovnem mestu to nič ne pozna, pri večini pa le trpi produktivnost in kvaliteta dela. Razumljivo je, da so takšni ljudje tudi v veliki življenjski nevarnosti, saj so pri delu neprevidni in kot rečeno raztreseni. V prihodnje bo torej treba uvesti posebno komisijo, ki bo v takih primerih nadzirala delo kandidatov za ta ali oni daljši izlet.

Kot veste, je bila v našem listu objavljena NAGRADNA ANKETA o tovarniškem tisku. Razpisane so bile tudi tri nagrade, ki pa na žalost verjetno ne bodo razdeljene, ker je še vedno premalo oddanih anketnih listov. Kaže, da so jih oddale le tiste članice kolektiva, ki nujno potrebujejo denar, pa naj bo to zato, ker zidajo hišo ali pa zato, ker pričakujejo novorojenčke. Tako so vsaj nekateri napisale na anketne liste. Vse navajajo, da želijo nagrado, ker pač zidajo oziroma pričakujejo. Vsem takim bi rad povedal, da je zadevica bolj zapletena, kot si predstavljajo, saj je nagrade vendar treba zrediti. Seveda pa si vseeno lahko nagrado želijo, saj si tudi jaz želim, da bi na loteriji zadel 5 milijončkov, zadenem pa v najboljšem primeru le 200 dinarčkov.

Verjetno se bo moral zagovarjati pred disciplinsko komisijo mladenič, ki si je dovolil vožnjo z avtokarom. Zaradi mladeniške važnosti in neznanja se je namreč zaletel v kup peska tako močno, da so morali karo izvleči s tovornjakom. Kako se bo izvele naš korajže, je pa seveda dokaj koščljivo vprašanje.

Pravijo, da hodijo v času žetve ženske bolj pogosto k zdravniku, da bi jih dal v stalež. Da je to res, dokazuje dejstvo, da je posebna dvočlanska komisija iz podjetja našla »težko« bolno delavko iz tkalnice I na polju pri žetvi. Upajmo, da si revica ni poslabšala svojega zdravstvenega stanja, saj se drugače lahko zgodi, da bi postala nesposobna za nadaljnje delo v podjetju.

V splošni upravi nastopajo zadnje čase dokajšnje težave. Ena teh

težav je dnevnik DELO. V podjetju je namreč več ljudi, ki zaradi svojega dela morajo brati tudi dnevnik DELO in ostale časopise. Na žalost pa ima podjetje naročena le dva omenjena lista in se omenjeni tovariši le težko zvrstijo. Vse pa bi še šlo nekako v redu naprej, če bi ta list vsi prebrali kar v tajništvu, razen generalnega direktorja in sekretarja, ki jima časopise dostavljajo v njihovi pisarni. Doslej pa se je pogosto zgodilo, da je časopis enostavno izginil, in ko se je ugotovilo kam, pa je bila soba dotičnega tovariša zaklenjena, njega pa nikjer. V takih primerih so potem nekateri tovariši zastoj skušali prečiniti sestavke v DELU, ki so se direktno nanašali na podjetje, ki so kritizirali podjetje itd. Torej! Kdor želi brati dnevnik, naj jih prebere v tajništvu, da bodo dosegljivi vsem! Če pa misli kdo časopis zaklepati, pa naj si ga naroči za svoj denar, potem bo pa lahko delal z njim po želji.

Verjetno ste zadnjič brali opozorilo uprave menze zaradi odnosa posode itd. Kaže, da nekateri niso pisemeni, ker še vedno nosijo iz menze krožnike, lončke za mleko in podobno ne da bi vso to posodo pozneje vrnili. To so seveda zelo malomarne članice kolektiva, ki se jih navada drži kot klop. Žalostno je, da morajo pridne in vzorne članice potem za njimi pospravljati in delati red. Kolikor se bo to še ponavljalo, bom moral v prihodnji številki tudi kakšno ime napisati, da boste potem dotično lahko občudovali in poznali.

Pravijo, da se nam obetajo slabši časi glede osebnih dohodkov. To bi kar verjel, saj se še nikoli ni toliko zabušavalo v podjetju, kot se sedaj. Rad sicer priznam, da nekateri zares pridno delajo, vendar je teh bolj malo. Sreča je v tem, da so pridni in leni lepo porazdeljeni v posameznih sektorjih, da potem lahko pridni garajo tudi za lene. Zadnji se pa prima znajdejo, saj hodijo v službo kadar se jim zljubi, v mesto po opravih zopet tako in tudi domov gredo navadno pred določeno uro. Očitno je, da ti nebodijhtreba živijo na račun drugih, pri vsem tem pa jamrajo in zdičujejo, koliko dela imajo, kako malo zaslužijo itd. Nič torej ne bo odveč, če bi šefi začeli malo nadzorovati delo v svojih sektorjih, seveda ne mesečno, temveč kar dnevno. Pri tem pa naj nikar ne gledajo samo dejavnost najnižjih, pač pa naj kar mirno začnejo že pri vodjih oddelkov in podob-

no. Takšen nadzor bi verjetno hitro odpravil vse omenjene pomanjkljivosti, ki zmanjšujejo kakovost in količino dela tudi v pisarnah e. e. splošna uprava. Dostikrat nekateri kričijo, da je dela preveč, da je treba nabaviti nove moči in podobno, zraven pa še sami nimajo dela dovolj, če bi ga le smotno razporedili in naredili.

V tkalnici I so začeli uvajati novo fazo pred tkanjem. Gre za naslednji postopek: iz predilnice dobijo votek navit na hrdina cevke. Zaboje s tem votkom razporedijo na asfaltirani del pred tkalnico ter pustijo, da se preja na soncu zares dobro presuši. Da ima sonce lažje delo prebrskajo delavke sem in tja vsebino. Čudovito, kaj? Nič več torej ne drži, da mora preja imeti določen odstotek vlage. Verjetno se bližamo obdobju, ko bo tkalnica lahko proizvajala kar brez klimatskih naprav. Pri nadaljnjih naporih v tej smeri jim iz srca želim še večjih uspehov.

V predilnici I se vedno znova veselijo, da jim ni treba popravljati razbitih pokrovov od transportnih zabojev. V teh zabojih namreč pošiljajo prejo v tkalnico, nakar jim tkalnica zaboje vrne. Poprej jim je vračala zaboje z razbitimi pokrovi, sedaj pa že nekaj časa vrača zaboje kar brez pokrovov. Za predilnico je to zelo ugodno, ker odpadejo popravila. Enostavno naročijo nov pokrov in zadeva je urejena. Pravijo pa, da bo šlo to naročanje v breme e. e. tkalnica, torej na račun osebnih dohodkov njenih članov. Vprašanje: KAJ V TKALNICI IZ TEH POKROVOV NAREDILJO? pa verjetno zanima velik del kolektiva.

Če kje, potem imajo železne živce v predilnici I. So ti ljudje kar mirno trpeli, da jim je mek tiček kradel in kradel denar in druge zadevščine, oni pa kar mirno preko tega. Še sreča, da so ga odkrili, saj bi drugače nekega dne lahko začel krasti celo stroje. Sedaj, ko ga imajo, se jim revček smili, tako zelo, da zopet mirno gledajo, kako še nadalje med njimi živi in dela. Tudi disciplinska komisija je baje takšnega mnenja, ker kar odlaša in odlaša s knjižjo. Kako lepo in prijetno se godi v našem podjetju tatovom!

Čeprav nisem ravno neumen, da včasih le naletim na kako nerazumljivo zadevo. Tako mi ne gre v glavo ZAKAJ SMO PRED ČASOM PRODALI V SKOPJE VAGON PREJE, KI SO NAM JO ČEZ NEKAJ DNI PRIPELJALI S TOVORNJAKOM NAZAJ. Tu verjetno nekaj le ni v redu, čeprav je vsa zadeva pač vredna obrazložitve. Morda bo pa v prihodnji številki le kdo zbral toliko poguma in objasniti kako in kaj. Težko namreč verjamem, da bi bila ta vožnja tudi kakšna vmesna faza proizvodnje.

Škoda je, da je mizarska dandavica v obratu I tako zasedena oziroma prenatrpana z delom, ker bi drugače predlagal, naj bi izdelala montažne tribune. Le-te bi bile nujno potrebne vzdolž ograje proti progi, da bi člani kolektiva

lahko udobno gledali preko na železniško progo in razne dogodke, ki tam nastajajo. Pri zadnji nesreči, ko je nek železničar tam skočil pod vlak so se namreč spravili kar na cevi za klimatske naprave. Cevi so se seveda zaradi preobremenitve vdale in sedaj čakajo na nadurno popravilo. Nič ne bi škodovalo, če bi račun plačala jakratna zijala.

Preden končam bi povedal še, da so v predilnici II nekateri kar požvižgavajo na HTV predpise. Tako je delavec na mikalniki čistil stroj kar med obratovanjem, in to celo takrat, ko je šla mimo teh strojev delegacija iz Anglije,

med katerimi je bil tudi tekstilni inženir. Le-ta se je močno začudil takšni »hrabrosti« naših delavcev. Ne bo odveč, če bi bil malo manj hraber in dokaj bolj priden.

Takole, dragi moji! Tokrat je malo več, čeprav bolj malo iz obrata II, to pa zato, ker do sedaj tam še nisem imel nikogar, ki bi znal na vse strani gledati in slišati. Prav v tem trenutku, ko tole pišem, pa sem se spomnil, kdo bi to delo lahko odlično izvrševal v moje in vaše zadovoljstvo.

Se lep pozdrav in na svidenje vam vdani

Leteči čolniček

Še nekaj o fotografiranju

RAZVIJANJE FILMOV IN IZDELAVA SLIK

Samo razvijanje filmov in izdelava slik sicer ni posebno težka zadeva, če ima človek seveda vse potrebne priprave in pripomočke. Najpotrebnejše, kar moraš imeti, je naslednje:

1. Popolnoma temen prostor z razsvetljavo in tekočo vodo. (Teškoča voda ni nujno potrebna!)
2. Potrebščine so: doza za razvijanje in posebne vrste trak iz polivinila, na katerega se navije film, dalje 3 banjice, ki naj bodo približnih dimenzij 25 X 40 cm (lahko so seveda tudi večje ali manjše!), dalje 2 pinceti, temnična luč s filtrom za razvijanje filmov in z drugim filtrom za razvijanje slik (zeleni je boljši, kot rdeči!), povečevalnik, peč za sušenje slik z gumijastim valčkom in nekaj ščipalk za sušenje filmov.

(Cene so: povečevalnik od 25.000 dinarjev naprej, doza je okoli 1500 din, pincete od 200 do 300 din, ščipalke okoli 60 din, banjice od 300 do 1200 din, filtri okoli 800 din in peč za sušenje od 3 do 5 tisoč din.)

RAZVIJANJE FILMA

Film razvijemo tako, da ga najprej pomočimo v raztopino, ki ji pravimo razvijavec, pozneje pa jo damo še v tako imenovani fiksir, ki prvotni razvijavec fiksira, se pravi, da ga neutralizira. Priporočam vam, da uporabite kot razvijavec kar naš izdelek FR-5, ki da lepe negative!

POSTOPEK! V temnici nalijete razvijavec v dozo, vzamete film iz kasete, ga navijete na trak iz polivinila in pomočite v razvijavcu. V razvijavcu ga morate imeti predpisan čas (določite ga sami s poskusji). Pazite na to, da boste razvijali vedno z razvijavcem iste

temperature (19—22° C). Če imate filter za razvijanje filma, potem film lahko pogledate tudi pri luči, če je dovolj razvit.

Ko ste torej imeli film dovolj dolgo v razvijavcu (pazite, da ne bo predolgo!), ga vtaknete v vodo in malo sperite, nato pa ga položite v fiksir, ki ste ga pripravili v starem loncu ali v kaki drugi posodi. V fiksirju mora biti vsaj 15 minut, nakar ga lahko vzamete ven in začnete s spiranjem pod tekočo vodo, vsaj pol ure. Tako spran film potem obesite in ga spodaj obtežite s ščipalko.

IZDELAVA SLIK

Imeti morate razvijavec za slike (Fiksir je lahko isti!), dve pinceti in 3 banjice. V eno banjico boste dali razvijavec, v drugo fiksir in v tretjo vodo. Potem vtaknete negative v povečevalnik, osvetlite papir, ki ste ga položili pod masko povečevalnika, vtaknete osvetljeni papir v razvijavec, in ko sodite, da je slika dovolj temna, jo operete v vodi in vtaknete v fiksir. Nato daste slike v banjo z vodo, jih dobro sperete (pol ure) in v pečici posušite.

Pri tem morate paziti, da imate svež razvijavec in fiksir, ker boste drugače na slikah dobili madeže. Če ste sliko premalo osvetlili, jo nikar ne imejte predolgo v razvijavcu, ker tako ne boste izveleli iz nje to, kar želite. Enostavno jo zavrzite in pri prihodnjem osvetljevanju bolje pazite. Kot povsod velja, da si boste sčasoma pridobili tudi tu potrebno prakso.

ZELIM, DA BI VAM ENO IN DRUGO USPELO, SAJ JE POTEM TUDI TA STRAN FOTOGRAFIRANJA ZELO LEPA IN NUDI VELIKE MOŽNOSTI POSAMEZNIKU ZA VESELJE IN IZPOPOLNJEVANJE.

P. G.

Delavci sprašujejo

Mnogi od vas ne vedo, da je morala predilnica I izprazniti pozneje porušeni del stare zgradbe že do 20. marca letos, da bi gradnja nove zgradbe predpredilnice lahko uspešno potekala in bila do tretje etape zaključena še pred zimo. Zaradi takega pogoja je osebje predilnice moralo delati več mesecev ob izredno težkih pogojih, za kar je bilo pohvaljeno. Kot vse kaže, pa je bil ves njihov trud skoraj zaman, ker gre gradnja izredno počasi.

Delavce v predilnici in tudi iz drugih EE zanima, ZAKAJ GRE TA GRADNJA TAKO POČASI, KJE IN KAJ SO VZROKI, KDO JE KRIV ITD. Njihovo vprašanje je seveda upravičeno, ker predpredilnica sedaj nima priključka za ogrevanje prostorov, zima pa se bliža. Sami pa veste, da je v mrzlih prostorih nemogoče delati.

Uredništvo prosi, da bi tisti, ki lahko da zadovoljiv odgovor, le-tega poslal v pisarno uredništva.

Pravilne rešitve iz 8. številke

IZZREBANI SO BILI:

NAGRADNA KRŽANKA - vodoravno: 1. Lamb, 2. post, 9. Inari, 11. Omar, 12. Stravinski, 14. takt, 15. kokos, 16. ara, 17. ZAR, 18. jur, 19. SOS, 22. Ariel, 25. Bert, 26. Jevtušenko, 28. agar, 29. Altaj, 30. Sana, 31. Lana.

PIRAMIDA - vodoravno: 1. e, 2. ne, 3. Sen, 4. Sine, 5. Nives, 6. svinec, 7. Sevnica, 8. stavnica, 9. satovnica.

NAGRADNA REBUSA: GRAVURA in GRAVER.

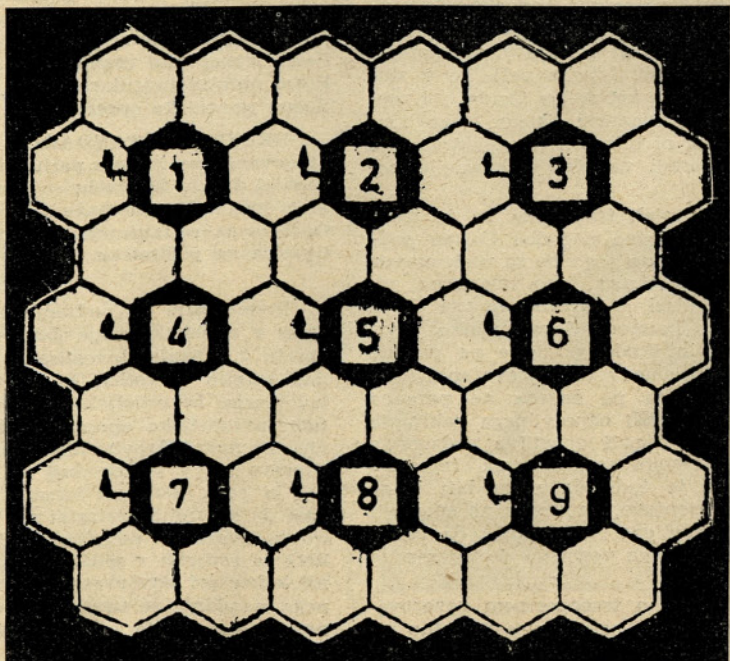
1. nagrada 1500 Nežka ŠTEFE
2. nagrada 1200 Marinka KMET
3. nagrada 1000 Stana ROVTAR
4. nagrada 800 Anica MIHELČIČ
5. nagrada 600 Vera TOPORŠ

Sedanje rešitve pošljite najkasneje do 29. septembra!

Nagradna satovnica

Besede se začenjajo vpisovati v polja s puščico pri številki, nato pa tečejo naprej v smeri urnega kazalca.

1. ulični lepak, 2. majhen trgovec, prodajalec raznovrstnega blaga (krame), 3. lisa, 4. mirujoči del elektromotorja, 5. vrsta ženske frizure, 6. zelo krvoločna žival iz rodu mačk, ki živi v Južni Ameriki, 7. obrtnik tekstilne stroke, 8. okamenela smola izumrlih iglavcev, 9. psevdonim še vedno neznanega pisatelja, katerega dela pa so dokaj cenjena (Mrtvaška ladja!).

Rešitve pošiljajte brez kuvert! Naslov napišite nad križanko!

Kaj želimo doseči s spremembami ...

Za neposredno sodelovanje organizacij v zdravstvenem zavarovanju bodo komunalne skupnosti odstopile del prispevka za zdravstveno zavarovanje.

Iz teh sredstev bodo plačevali delavcem nadomestila osebnega dohodka za prvih 30 koledarskih dni bolezenskega dopusta in nege obolelega ožjega družinskega člana v smislu zakona o zdravstvenem zavarovanju, skladu z zdravstvenega zavarovanja pa

stroške zdravstvenega varstva za prvih 30 koledarskih dni zdravljenja delavcev za poškodbe pri delu in za poklicno boleznijo. Ta del prispevka bo določila skupščina komunalne skupnosti na osnovi povprečnih izdatkov v posamezni panogi, skupini oziroma podskupini organizacij na območju komunalne skupnosti. Ta sredstva bodo vodile organizacije kot namenska na svojem posebnem računu.

Z neporabljenimi sredstvi odstopljenega dela prispevka bodo razpolagale organizacije samostojno za napredek varstva članov svojega kolektiva. Če pa odstopljen del prispevka ne bo zadoščal za kritje obveznosti do zavarovancev, bodo morali zagotoviti potrebna sredstva zavarovanci, ki so zaposleni v tej organizaciji iz lastnih čistih prejemkov. Lahko pa bo odločil kolektiv preko svojih organov, da da potrebna dopolnilna sredstva iz sredstev, s katerimi samostojno razpolaga.

Skupno z zavarovanci oziroma vsemi državljani po vključitvi obrtnikov v obvezno zavarovanje in skupno z že zavarovanimi kmeti ter gospodarskimi in drugimi organizacijami in delodajavci je zainteresirana vsa komuna z občinskim ljudskim odborom na tem, da bodo programi zdravstvenega varstva realni in da bo tudi povračilo, ki ga bodo zdravstveni zavodi prejeli za zdravstvene usluge, ustrezalo tako po višini kot po obliki. Ta mora biti taka, da bo zdravstvene zavode kot celoto, prav posebej pa zdravstvene delavce same, spodbujala k čimbolj kvalitetnemu delu.

Abonenti pozor!

Objavljamo gledališki repertoar za sezono 1962/63 za dramo in opero:

DRAMA — PREMIERE:

Shakespeare: Milo za drago, Camus: Caligula, Sartre: Hudič in dobri bog, Adamov: Pomlad 71, Dürreumatt: Fiziki, Osborne: Luther, Krleža: V agoniji, Frisch: Andorra, Mikeln: Administrativna balada, Fo: Arhangeli in avtomati, Goldoni: Prebrisana vdova, Mac Coll: Podjetje »Oljčna vejica«.

PONOVITVE IZ PREJŠNJE SEZONE:

Kreft: Kranjski komedijanti, Zupančič: Hiša na robu mesta, Marceau: Jajce, Dürreumatt: Romulus Veliki, Moliere: Tartuffe.

Abonenti drame bodo imeli v tej sezoni 9 predstav in ne 8 kot doslej.

OPERA — PREMIERE:

Cikker: Juro Janašik, Orff: Premetenka, Verdi: Rigoletto, Gotovac: Ero z onega sveta, Ponchielli: Gioconda, Wolf-Ferrari: Il campiello.

Balet: Prokofjev: Pravljica o kamnitem cvetu, Baletni večer.

Za vse abonmaje bo uprizorjena opera »Ugrabitev Lukrecije« v izvedbi ansambla Opere Hrvatskega narodnega gledališča iz Zagreba.

Ponovljena bodo še dela iz prejšnjih sezon: Prokofjev: Zaljubljen v tri oranže, Smetana: Prodana nevesta, Čajkovski: Evgenij Onjegin, Gounod: Faust, Verdi: Don Carlos, Aida, Nabucco, Rossini: Seviljski brivec, Puccini: La Boheme, Madam Butterfly, Tosca, itd.

Balet: Osterc: Iluzije, Hristič: Ohridska legenda, Prokofjev: Pepelka, Asafjev: Bahčisarajska fontana, Schubert: In modo romantiko, Čajkovski: Labodje jezero itd.

Abonma se bo odplačeval v 8 obrokih t. j. vsakega 15. v mesecu. Prvi obrok se plača pri prejemu izkaznice.

Avtobus bo vozil kot doslej ob 18.30 z avtobusne postaje v Kranju.

Mavser Krista

ABC pojasnjuje

(Dalje s 3. str.)

pa je tudi, da pomeni sedanja praksa Zveznega vrhovnega sodišča nepravilno trdoto za delavca, ki se je pri delu težko ponesrečil in ni za nezgodo niti najmanj odgovoren oziroma kriv.

Ce torej še enkrat na kratko posnamemo gornja izvajanja, ugotovimo naslednje: če je delavec utrpel obratno nezgodo, bo lahko uspešno uveljavljaj odškodninski zahtevek napram podjetju le v slučaju, če je do nezgode prišlo po krivdi podjetja — to je če niso bili izvršeni higiensko tehnični varstveni ukrepi, ki jih zahtevajo veljavni zakonski predpisi ali pravilniki podjetja. Za neizvršitev teh varnostnih ukrepov mora biti odgovorna neka druga oseba: vodja delovne skupine, mojster, obratovodja itd. Ne sme pa biti za kršitev odgovoren poškodovani delavec sam: ne bo mogel zahtevati odškodnine npr. strugar, ki je delal pri stroju brez zaščitnih očal, čeprav je imel ta na razpolago in je vedel, da zaščitna očala mora uporabljati. Za uveljavljanje odškodninskega zahtevka za poškodbo, ki jo je utrpel ob obratni nezgodi, torej ne zadošča samo zatrjevanje poškodovanega delavca, da za nezgodo on sam ni kriv — nasprotno, dokazati mora, da je do nezgode prišlo po krivdi podjetja, ker niso bili izvršeni predpisani higiensko — tehnični varstveni ukrepi.

V pojasnilo bi bilo še omeniti, da ima naše podjetje sklenjeno zavarovanje za civilno odgovornost, zato samo ne odloča o tem, ali naj se odškodninskemu zahtevku nekega delavca ugoditi ali ne. Podjetje plačuje zavarovalnici določeno letno premijo, zavarovalnica pa mora namesto podjetja izplačevati upravičeno zahtevane odškodnine. Tudi v slučaju, kadar pride do tožbe pred rednim sodiščem, vstopi v pravdo zavarovalnica.

I) Transportno zavarovanje.

To zavarovanje krije nevarnosti, katerim je izpostavljeno blago med prevozom. Zavarovalnica se obveže, da bo povrnila zavarovancu škodo, ki bi lahko nastala na določenem blagu, pri prevozu z določenim prevoznim sredstvom. Ker imamo različna prevozna sredstva, poznamo različne vrste transportnega zavarovanja, in sicer: železniško, kamionsko, pomorsko, rečno-brodarsko, pošto in avionsko.

Prevoznik, ki prevzame neko blago za prevoz, mora prejemniku izročiti to blago v istem stanju,

ZAHVALA

Vida Ovčak, vdova po pokojnem možu Alojziju, ki je bil zaposlen v našem podjetju, se lepo zahvaljuje vsem, ki so ji ob tej nesreči nudili pomoč. Posebno se zahvaljuje upravi in sindikalni podružnici podjetja, sodelavcem moža, in vsem, ki so šli za pogrebom.

ZAHVALA

Zena našega delavca MILORADA KARAKLIČA, ki je bil zaposlen v oplemenitilnici, se zahvaljuje sindikalni podružnici za denarno pomoč in za venco. Posebno lepo se zahvaljuje tov. Djukanoviću, tov. Jenku in Hafnerju za udeležbo pri pogrebu.

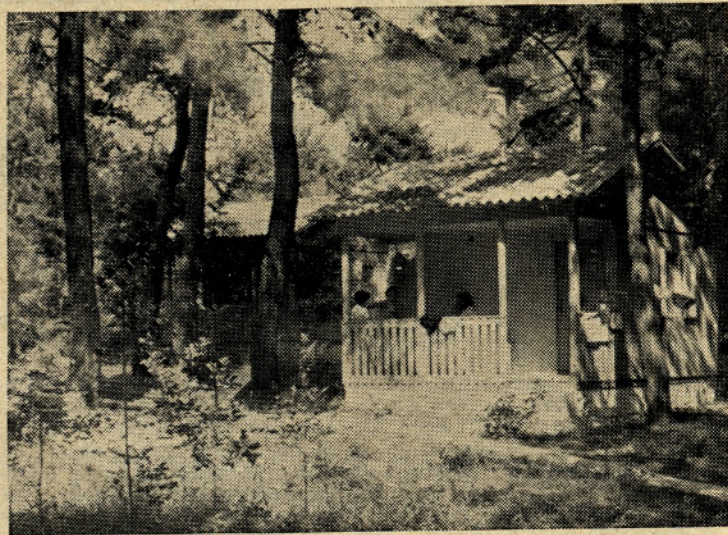
v kakršnem ga je prevzel, vendar pa odgovarja za škodo le po splošnih pravnih predpisih. Tako prevoznik ni odgovoren za škodo, ki bi nastala zaradi višje sile, zaradi naravnih lastnosti blaga, zaradi naravnega loma ali kala itd. Da bi latsnik blaga tudi v takih primerih imel škodo povrnjeno, sklene transportno zavarovanje. Lastnik blaga lahko zahteva odškodnino od prevoznika le, če je škoda nastala po krivdi prevoznika. Če pa prevoznik dokaže, da za okvaro oziroma škodo ni odgovoren, ne bo možno od njega izterjati odškodnine. V teku prevoza pa lahko nastopijo najrazličnejši primeri, ko se brez krivde prevoznika blago poškoduje (zaradi tresljev npr. počti sod in tekočina izteče, pri emajliranih predmetih počti emajl, samovžig tovora, obolelost ali pogin živali, lom stekla itd.).

Blago, ki se pošilja po železnici, je avtomatično in obvezno zavarovano na osnovi posebne uredbe o obveznem zavarovanju vseh pošiljk, ki se izročijo na prevoz JŽ. Pošiljatelj torej ni treba posebej skrbeti za sklenitev zavarovalne pogodbe. Zavarovalnica bo torej škodo povrnila, če je v teku prevoza nastala škoda npr. zaradi trčenja vlaka, požara, tatvine li drugih vzrokov. Izjema velja le v slučaju, če je škoda nastala kot redna izguba pri prevozu po železnici zaradi narave tistega blaga (razsip), dalje če pošiljka ni bila pravilno pakirana, če je škoda nastala zaradi napačne deklaracije pošiljke itd.

Pri vseh ostalih vrstah transporta pa je treba posebej skleniti zavarovalno pogodbo. Da pa podjetje ne sklepa zavarovalne pogodbe za vsak prevoz posebej, izstavi zavarovalnica tako imenovano generalno polico, po kateri je zavarovano vse blago, ki se prevažna npr. s kamioni. Zavarovalnica povrne eventualno nastalo škodo, podjetje pa plačuje premijo na osnovi obračunov vseh prevoženih količin blaga. Zavarovalnica pa seveda ne poravnava škode, ki bi nastala zaradi nepravilnega pakiranja ali nakladanja ali pa zaradi opustitve nadzorstva nad blagom s strani zavarovanca oziroma njegovega osebja. Razumljivo je tudi, da mora biti blago pokrito s primerno ponjavo, da vozilo ne sme biti naloženo preko dovoljene nosilnosti, da vozilo upravlja le voznik, ki ima vozniško dovoljenje za tisto vrsto vozila.

Podrobnih predpisov o transportnem zavarovanju ne bi navajali, ker za naše bralce verjetno niso zanimivi.

dr. Miro Dolžan

Takšne so hišice v počitniškem naselju Novigrad

Še o naših počitniških domovih

(Nadaljevanje s 4. str.)

veliko prostora za sončenje, le dostop v vodo je nevaren zaradi spolzkih tal. Tamkajšnje razmere so torej boljše, kot v Fiesi, le dostop v morje in pot z avtobusom sta slabša. Zadnjih 20 km je pot prašna in tako slaba, da te pošteno pregunca.

Osebe pa je v obeh domovih zelo prizadevno in sposobno, seveda v smislu pogojev, ki tam vladajo. Hrana je tečna in v obeh domovih dobra.

Dejstvo je, da se da v obeh domovih prijetno letovati, čeprav ustreza enemu bolj v Fiesi, drugemu pa v Novigradu. Ljudje smo pač zelo različni, in kar enemu ne ugaja, ugaja drugemu zelo. Zato ni pravično, če nekdo na vsa usta graja Fieso in hvali Novigrad, drugi pa obratno.

Ob tej priliki bi svetoval, da bi podjetje izboljšalo dostop v morje v Novigradu. V ta namen je treba zgraditi le kakih 17 m dolg in 1 m širok pomol, ki bi ves čas (razen ob neurju!) gledal iz vode pa zato ne bi postal spolzek. V bližnji prihodnosti bi bilo seveda treba asfaltirati tudi zadnji del ceste, kar pa ni naloga našega kolektiva, pač pa vseh tistih kolektivov skupaj, ki imajo tam svoja počitniška naselja.

(Ker vam doslej mislo objavili sliko o počitniškem naselju Novigrad, si jih lahko ogledate malo več danes, in sicer na 4. in zadnji strani.)

P. G.

Ce glava družine tako želi, potem je treba prinesiti kosilo pač v hišico. Na sliki vidite razumne-ga soproga, kako z »andohtjo« ne-se pladenj (v Novigradu!)

Investicijska dejavnost v I. polletju

(Spada k poslovnemu poročilu za I. polletje)

V prvem polletju tega leta izgleda obračunani obseg vloženih investicij takole:

Vrednost v 1000 dinarjev

KAPITALNA IZGRADNJA:	
Ceške avtomatske statve	226.868
Parni kotel in turboagregat	37.920
Stroj za pregled tkanin	5.906
Avto — Kiper — FAP 6,5 ton	10.435
Oprema za šivalnico	2.230
Razni elektromotorji	796
Razni transportni vozilčki	4.462
Razni obratni inventar	1.059
Razna pisarniška oprema	2.129
	311.805
DRUŽBENI STANDARD:	
Stanovanja na Zlatem polju	14.600
Samski dom v Stražišču	3.888
Stan. hiša v Novem Sadu	4.638
Oprema za restavracijo	348
Oprema za počitniške domove	1.085
	24.559
	336.364

Investiranje na področju kapitalne izgradnje se usmerja predvsem v avtomatiziranje tkalnice in ureditev energetskega naprave v obratu 2. Ostalo investiranje pomeni le dokončanje v preteklem letu začetih investicij in dopolnjevanje razne manjše opreme in inventarja. Investicijski plan podjetja za letošnje leto predvideva tudi investicijsko opremo iz uvoza, in sicer: mlakalnice za predilnico in nekaj dopolnilnih strojev za plemenitilnico, ki predstavlja odpravo grl v proizvodnji in znatni kvalitetni dvig izdelkov, kar naj bi se v glavnem izrazilo tudi v uspešnejšem izvozu, vendar nam je zvezni sekretariat za industrijo ponovno odbil zahtevo iz izdajo uvoznega dovoljenja. Razumljivo je, da pomeni tako stališče za podjetje v sedanji situaciji hude posledice tako v proizvodnji kakor pri izvrševanju izvoza. Investiranje na področju družbenega standarda se usmerja predvsem v zagotovitev čimvečjega stanovanjskega fonda za člane kolektiva, deloma pa tudi za povečanje možnosti letnega